

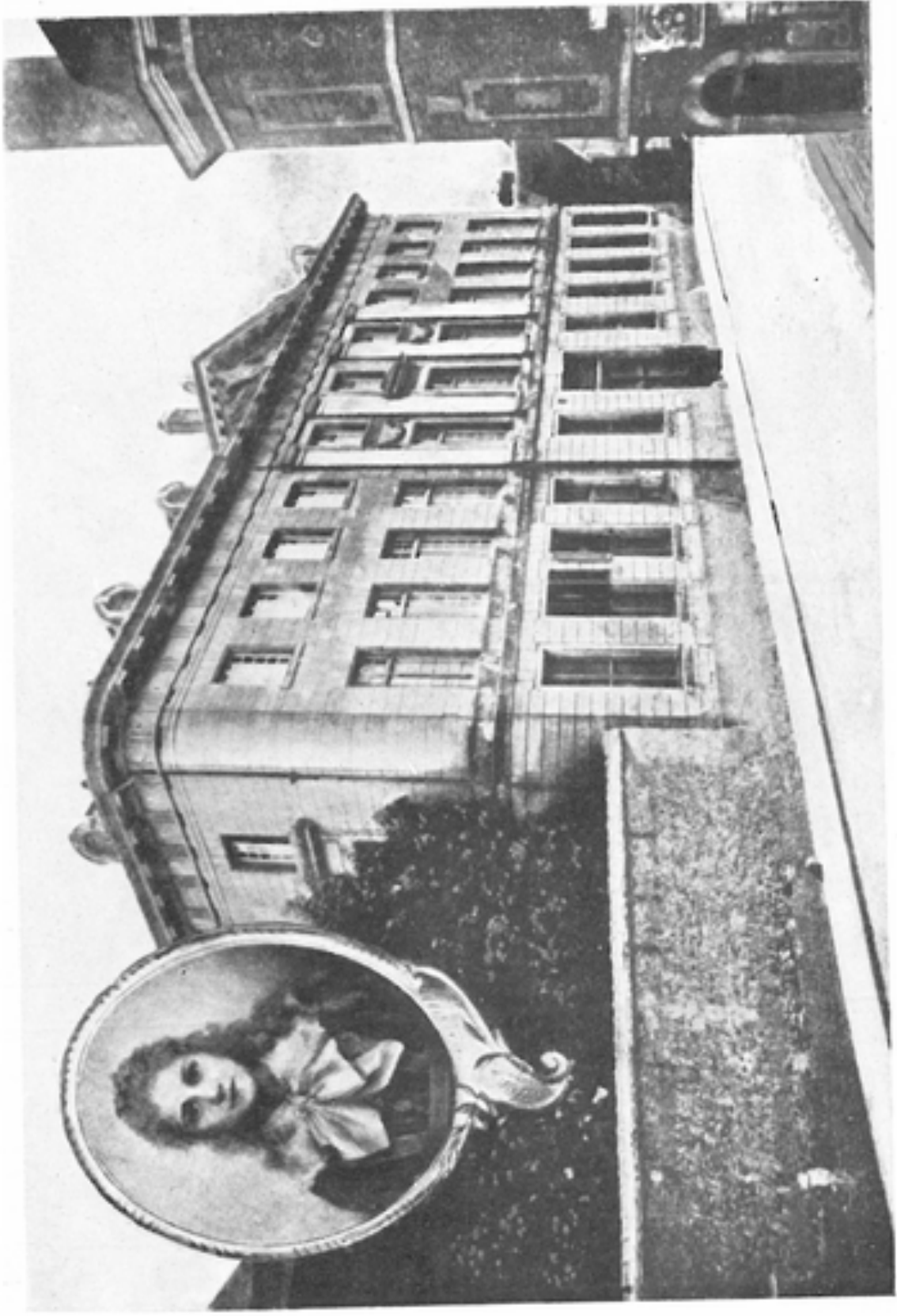
T E R E Z I Č K A

v pensionátě sester benediktinek

V Y D A L Y Š K O L S K É S E S T R Y O . S . F .

P R A H A - V I N O H R A D Y , K O R U N N Í T Ř . 4

Klášter a pensionát benedikteinek v Lisieux.

TEREZIČKA
V PENSIONÁTĚ
SESTER
BENEDIKTINEK

*Jediný autorisovaný překlad
francouzského originálu*

1 9 3 1

VYDALY ŠKOLSKÉ SESTRY O. S. F.

PRAHA - VINOHRADY,

Korunní tř. č. 4

NIHIL OBSTAT.

CAN. DR. JOS. ČIHÁK, CENSOR.

IMPRIMATUR.

PRAGAE, DIE 20. FEBRUARII 1931.

DR. ANT. ELTSCHKNER,

VICARIUS GENERALIS.

NR. : 1858.

*Fialko našeho Opatství,
růžičko, jež jsi se dala v plen
Ježíši v stínu karmelských stěn,
ó dítě naše požehnané:
Tvá památka tu navždy stane,
ta nesmrtelně se zde stkví*

ÚVOD.

Opět nová kniha o sv. Terezii Ježíškově? Vždyť by z nich byla už knihovna. Co nového lze o milé světici ještě říci?

A přece. Podáváme zde vzpomínky osob, které ji znaly a dosud žijí. Jsou to jakési doplňky a vysvětlivky k III. a IV. kapitole „Dějin duše“.

Když spisovatelka přemýšlela, jak by tento spisek pojmenovala, vzpomněla si na odpověď sv. Terezie Ježíškovy, když se jí ptaly, jak ji mají vzývat, až bude v nebi: Říkejte mi: Terezičko. Ostatně už v pensionátě všem toto jméno připadalo jako samozřejmé, tak jí slušelo.

Stanovy slavné kongregace sv. Maura předpisují, aby si každé opatství pořídilo knihu, do které by se zaznamenávaly význačné události. Tak vzniklo mnoho vzácných kronik, z nichž se některé zachovaly dodnes, většina jich však byla zničena v revolucích.

Z oněch zažloutlých listů se dovídáme mno-

hem více o intimním životě ve starých opatstvích, než z klášterních archivů. Tam nejlépe vidíme, jak se rozvíjely nejvzácnější květiny řeholních zahrad.

Řekli jsme, že tento spisek obsahuje jen vzpomínky. Můžeme se na ně dívat jako na lístky z knihy klášterních záznamů v opatství Panny Marie du Pré.

Poznáme z nich trochu malou Terezií Martinovou v požeňnaném prostředí, v němž ztrávila několik let. Spatříme ji tam, jak se modlí, pracuje, prospívá věkem i moudrostí a je milována, jak jen osoby Bohu zasvěcené milovati dovedou. Poznáme též, že stále žije ve vzpomínkách těch, kdož byli tak šťastni, že ji znali.

Docházení do kláštera, opředěného staletou tradicí, jistě nebylo bez vlivu na vnímavou duši dítěte, jež pomýšlelo na to, že se také jednou zasvětit Bohu. Tajemnost chodeb a vysokých, oprýskaných arkád, zvláště pak kapitulní síň, v níž bývaly žaluzie často staženy a o níž sestry mluvily s úctou, jistě unášela mladistvou duši do dávné minulosti. Myslím, že Terezie, jež milovala středověké dějiny, častěji si vzpomněla na hraběnku Lescelinu, zakladatelku kláštera a na vel-

ké abatyše, Matku de Matignon, de Valanglart, de Créqui.

Bude snad dobře, když se nyní zmíníme o dějinách kláštera, jehož byla Terezie chovankou.

Na počátku jedenáctého století šlechetná hraběnka Lescelina, vdova po hraběti Vilémovi d'Exmes, dala nedokončený zámek l'Épinay u Saint Pierre sur Dives přestavět v klášter. Kostel ke cti Panny Marie byl vysvěcen roku 1011. Ale zlomyslní obyvatelé ze Saint Pierre neobyčejně ztrpčovali život zbožným řeholnicím, takže po třiceti letech je dobrá hraběnka převedla do Saint Désir, kterýžto pozemek jí přenechal její příbuzný, vévoda Vilém. Benediktinky se tam usadily kolem roku 1046, nejspíše ještě za první abatyše, Godehuindy.

Jedna ze starých listin jedenáctého věku nám připomíná první dobrodince, především oba syny zakladatelčiny, Roberta, vévodu z Eu a zvláště Huga, biskupa v Lisieux, jehož štědrost byla taková, že řeholnice mohly říci: „Toto opatství zřídil náš biskup Hugo ke cti nejblahoslavenější Panny Marie. Shromáždil nás zde, abychom sloužily Bohu a jako pravý otec nás vychovával v bázni Boží.“ Od Viléma z Poitiers víme, jak

byl tento Lescelinin syn jemný, opravdově zbožný a čistý, a jak moudře dovedl duším rozdělovat onu duševní potravu, která jest nejvzácnějším pokrmem těch, kdož okusili její sladkosti.

Tehdy vznikal pomalu klášter a povstal i krásný opatský chrám, po němž dnes není ani památky. Ze zpráv, zachovaných v archivech calvadoských, víme, že měl hlavní loď 200 stop dlouhou a přiměřeně širokou, dvě lodi poboční a uprostřed věž se třemi zvony.

Podle listiny ze 14. století bylo v něm několik oltářů a mnoho náhrobních kamenů. Také biskup Hugo tam byl pochován r. 1077 a jeho náhrobek zdobily adonské verše, vyryté do měděné desky.

Čteme-li pozorně zprávy o prvních dobách tamního kláštera, je nám jasno, že to byl dům, vyzařující zbožnost, kde se žilo v míru a radosti, kde se pěly chvály Boží a kde podle výroku sv. Otce Benedikta „srdce spěla po cestě přikázání Božích s ustavičnou sladkostí lásky.“

V polovici 13. století spravovala klášter abatyše Odelina, jak svědčí listina z roku 1233 a 1262. Tehdy bylo ve Francii mnoho klášterů neukázněných, nebo alespoň na cestě k vlažnosti. Arcibiskup rouenský, Msgre Eudes Rigault, byl

od papeže pověřen úkolem, aby visitoval kláštery a kde bude potřebí, zavedl prvotní kázeň.

Do Lisieux přišel 12. ledna 1254. V klášteře bylo tehdy 32 řeholnic. Sv. svátosti se přijímaly zcela pravidelně. Visitátor vytýkal však řeholnicím, že mají majetek a zejména dvěma sestrám, které měly zvláštní důchody, připomněl, že si z nich bez dovolení představené nesmějí nic ponechat pro sebe. Mimo to bude představená prohlížet skříně, aby se přesvědčila, zdali snad řeholnice nemají některou věc jako vlastní majetek. Prelát udílí rady, neuvádí však, že by byl našel v klášteře zlořády. Dům byl dobře spravován, měl 500 liber důchodů a jen 30 liber dluhů. Na sýpkách bylo hojně obilí.

Arcibiskup navštívil klášter po druhé r. 1267. Shledal, že počet řeholnic vzrostl na 36, nepočítaje v to dvě „*ancillae communes*“, něco podobného jako naše světské oblátky nebo sestry vycházející. S uspokojením mohl poznamenat do svých zápisů: „Bohudíky, našel jsem vše v dobrém stavu!“

Opatství se udržovalo v tradiční horlivosti.

V XV. století prožívalo hrůzy a bídu země, pustošené válkami, ale vnitřně dosti prospívalo

za vedení abatyší Jany Bardoufové (1456–93) a Markety Baignardové (1497–1504). Z roku 1507 máme zachovánu zprávu o obřadech při uvádění abatyše v úřad. Desátého července t. r. byla nově zvolená představená benedikována v biskupské kapli kardinálem Janem Le Veneur, biskupem lisieuským, za přítomnosti našich řeholnic a četného kleru. Pak byla v průvodu vedena do katedrály, modlila se před hlavním oltářem, obětovala dva soudečky vína a dva chleby, a jak bylo zvykem, slibovala na sv. Evangelium úctu a poddanost. Potom vyšla z katedrály, odložila obuv a kráčela od brány Caenské až ke kostelu svého opatství bosa po prknech, pokrytých plátnem.

V té době se v pramenech nalézají první zmínky o pensionátě. Dočítáme se, že za náboženských třenic musely jednou učitelky zakročit v hádce dvou žákyň, z nichž jedna byla dcerou hugenota, barona z Malicornu.

V 17. století byla provedena velká reforma klášterů. Sv. Maurus pak znenáhla šířil svůj blahodárný vliv i na kláštery mužské. Klášter Panny Marie du Pré tehdy řídila věhlasná abatyše de Matignon. Byla profeskou kláštera cordillon-

ského, kde složila sliby 4. ledna 1654. Kronika tohoto opatství ji líčí jako ženu příjemného zevnějšku, ušlechtilého chování a velice laskavou. Všem těmto vlastnostem dodávala pravé ceny vroucí, hluboká zbožnost, jež se velice líbila abatyši lisieuské, Matcede Raveton. Proto se Matka de Matignon stala r. 1665 převorkou v Lisieux a později koadjutorkou abatyše. A když tato složila v listopadu 1664 svůj úřad, stala se její nástupkyní. Tehdy stál ještě starobylý kostel s přilehlým klášterem. Stavby ze století 15. – v malebném slohu normandském – lze dosud viděti vzadu na dvoře pensionátu. Tam byla mimo jiné také pekárna. Kde je dnes kaple, stál kostelík pro farníky; z toho se zachoval jen okenní výklenek.

Osmého května 1683 se v klášteře stalo neštěstí. Věž velkého chrámu se zřítila a strhla s sebou i část kostela. Protože se abatyše domnívala, že poškozenou budovu nelze opravit, dala kostel zbořit a začala budovat nový.

Stavby kongregace mauristů se všude vyznačují mohutností, velebností a pravidelností, vlastnostmi to, v nichž si libovalo ono veliké století. Rádcem v těchto věcech býval tehdy zpravidla

znamení architekt Vilém de la Tremblaye, bratr laik z opatství „du Bec“. Snad i v Lisieux byl činný. Tenkrát tamější klášter postavil budovy, které připadaly malým družkám Tereziiným tak velkolepé. Matka de Matignon poprosila o příspěvní vznešené své příbuzné i jiné dobrodince kláštera. Nic jí a její rádce neodstrašilo, jen aby byl postaven důstojný chrám Boží. Ale tato podnikavá abatyše se nedočkala dokončení započatého díla. Nutno též vyznati, že svůj klášter zanechala skoro v bídě. Kostel měl jen zdi a střechu. Její nástupce s hrůzou píše, že zdi kláštera se na několika místech pobořily a jen křoví zakrývá ty mezery. Nic nebylo v pořádku a na dokončení refektáře a kapitulní síně bylo zapotřebí dvou tisíc liber. Řeholnicím se však nedostávalo i věcí nejpotřebnějších, na př. prádla. Ale Matka de Culant měla pevnou víru, nelekala se nesnází a dala postavit kostel. Přišla však nová trpká zkouška. Dne 8. října 1742, nedlouho před smrtí této abatyše, se mohutný chrám zřítíl a strhl s sebou i část chóru. Co nyní počít? Nestavěly znova, nýbrž změnilý plán. Z dřívějšího vchodu do kůru byl zřízen portál chrámu a hlavní oltář umístěn tam, kde byly dveře z koste-

la do kapitulní síně. Ta se stala kůrem. Chrám je nyní farní kostel sv. Desira.

Při všech těch změnách se pensionát udržel. Zdá se, že měl dobrou pověst z doby Matky de Matignon. Dodnes se zachoval text oslavné řeči, kterou říkala jedna ze žákyň velké dobroditelce domu, paní de Malôn, matce to abatyše.

Protože staré obytné budovy z 15. století nedostačovaly, rozhodla se Matka de Créqui, že je dá nahradit vhodnějšími. Člen řádu sv. Maura, Dom. J. B. Miserey asi vypracoval plány, ale provedení jich se nedočkal, neboť zemřel r. 1786, kdy se začínalo stavět. Ludvík XVI. a královna Alžběta štědře klášter podporovali, takže práce na rohu ulice de Caen dosti rychle postupovala. Tu však vypukla revoluce a učinila všemu rázem konec. Žákyně byly rozpuštěny, řeholnice se rozešly. Jen Matka de Créqui tam zůstala. Podivuhodná statečnost! Její horlivost a láska způsobily, že přes to, že byly řeholnice jednak rozptýleny, jednak v žaláři, přece obec řeholní trvala, jsouc udržována neustálým vespolným stykem a něžnou péčí té, jež se ukázala opravdovou matkou. Ba i malý pensionát si v těch nepokojných letech založily v kterémsi odlehlé končině.

Roku 1808 získaly část svého kláštera v Liesieux. V jakém byl stavu! Věrohodná tradice vypráví, že tam našly jen pět franků a hrneček másla. Jaké hrdinské oběti musely tehdejší řeholnice přinášet! Řídila je však Matka de Créqui, žena plná víry a bystrého ducha, obratná organizátorka, podivuhodně praktická. Byla by ráda stavbu dokončila, nebylo však peněz. Zato budování duchovního chrámu – vnitřní dokonalosti – utěšeně pokračovalo.

Také pensionát byl obnoven. Ten už uvidí malou Terezii Martinovou. Jeho zevnějšek se od velké revoluce sice několikrát změnil, neboť, když byly všechny části kláštera řeholnicím vráceny, mohl býti pensionát upraven pohodlněji.

Terezie tam chodila do školy v letech 1881 až 1886. Ředitelkou, opravdu znamenitou, byla tehdy Matka Placida. Její vzdělání, doplněné dalekými cestami, účast její rodiny na veřejném životě jí poskytovaly vědomostí, jež činily její vyučování poutavé. Dobrota byla její význačnou vlastností. Děti měla upřímně ráda a snažila se ze všech sil, aby jim život v ústavě zpříjemnila tím že jej – pokud možno nejvíce – přiblížila k životu rodinnému.

Malá žačka a tato svatá řeholnice se měly skutečně rády. Náš rukopis praví: „Terezie, aniž své srdce přirozeně k někomu připoutala, milovala vděčnou láskou ty, jež jí pomáhaly růst ve vědění a v moudrosti.“ O Matce Placidě vyprávuje Terezie ve IV. kapitole „Dějin duše“, jak ji v duchovních cvičeních před prvním sv. přijímáním dojímala její mateřská pečlivost.

R. 1904 musel být pensionát rozpuštěn a dodnes se podobá klícce bez ptáků. Nemíníme zde podrobně líčit ani veliký smutek posledních dnů před odchodem žákyň, ani bolestné loučení, kdy chovanky s pláčem objímaly své drahé učitelky, kdy se veliké dveře zavřely a v prázdném domě nastalo hrobové ticho. Na to vše zůstaly jen vzpomínky, a staré opatství žije dále, neboť benediktinský strom pro jeden ulomený květ neusychá. Vnější činnost jest jenom projevem života vnitřního, s Bohem a v Bohu, a ten si stačí. Jeho apoštolát je tajemný, jak zřejmě vidíme ze života sv. Terezie Ježíškovy, která též vstoupila do kláštera bez patrné vnější činnosti, aby zachraňovala duše.

V opatství Panny Marie du Pré bychom tedy dnes už pensionát nenašli. Ale jeho památka ne-

zanikne, neboť jeho dějiny jsou spojeny se jménem světice, jež se v něm modlila a v něm obdržela jednoho památného dne „první políbení Ježíšovo“.

ABBÉ G.—A. SIMON O. S. B.,
člen akademie Caenské a Normandské společnosti starožitníků,
předseda Historické společnosti v Lisieux,
farář v Montreuil-en-Auge.

PŘEDMLUVA.

Když se roku 1914 konaly přípravy, aby se mohlo začít s procesem blahořečení Terezie Ježíškovy, uložili představení její bývalé učitelce v opatství, aby sebrala vzpomínky na ni.

Terezie Martinová přišla do školy k benediktinkám v říjnu 1881 ve věku půldeváta roku a zůstala tam do velikonoc r. 1886, tedy do třinácti let.

Ani spolužačky, ani učitelky, ba ani pan abbé Domin, jenž ji připravoval k prvnímu sv. přijímání a byl jejím zpovědníkem, netušili, k jaké hrdinské svatosti dospěje ta milá a skromná jarní květinka.

Prozřetelnost Boží tak chránila bohatě obdařenou její duši před nebezpečím marnivosti a pýchy. Kolikrát bylo později slyšet: „Ach, kdybychom to byly věděly!“

Leonie, Celina a Terezie Martinovy přišly k benediktinkám po prvé při kterémsi školní slavnosti, na niž byly pozvány jakožto sestřenice našich žákyň, Jany a Marie Guérinové. V Lisieux byly od listopadu 1877 a již v lednu začala Leonie s Celinou chodit k nám do školy.

Byla jsem tehdy žákyní vyšší třídy. Jednou jsem v kapli spatřila Terezii a její sestry právě naproti. Byla jsem zvědava, kdo jsou ty tři dívky ušlechtilého zevnějšku. Zvláště Terezička (bylo jí půlšesta roku), mě tak upoutala, že jsem se na ni stále dívala.

Bylo to krásné dítě. Dlouhé, vlnité, světlé vlasy vroubily její něžný obličej. Pleť její byla jemná, oči i úsměv měly něco nadzemského. Sledovala obřady uctivě a soustředěně. Vypadala jako andílek. Pamatuji se, že držela modlitební knížku, ale nečtla z ní. V jejím obličejí se ovrážela celá její vroucí duše. Vůbec spojení půvabu dětství s opravdovostí a vážností jest význačnou známkou naší Terezie. Byla jsem tehdy velmi dojata,

a ačkoli od té doby uplynulo již padesát let, první ten dojem, později ještě zesílený, mi dosud nevymizel z paměti.

Naší chovankou se Terezie stala až za tři leta. Zatím ji vyučovaly starší sestry, Marie a Pavla. Ale na každou slavnost ji Leonie a Celina vzaly s sebou do opatství, neboť byly na ni hrdy. Tak se znenáhla seznamovala se svými příštími učitelkami i s rušným životem v ústavě. Potřebovala toho, neboť byla velmi nesmělá a přechod z domu otcovského do školy by jí bez oněch zkušeností byl býval ještě těžší.

PRVNÍ ČÁST

DĚTSTVÍ.

KAPITOLA I.

Příchod do pensionátu. Terezie ve třídě zelené.

(1881–1882).

V „Dějinách duše“ píše Terezie ve III. kapitole: „Bylo mi půldeváta roku, když Leonie opustila pensionát a já jsem nastoupila na její místo. Byla jsem dána do třídy, kde byly žákyně vesměs starší než já.“

Tehdy jsme měly v ústavě pět tříd po dvou nebo třech odděleních podle počtu žákyň, které obyčejně zůstávaly v jedné třídě dvě léta. Všecky chovanky nosily stejnokroj, ale podle barvy pasů se poznalo, do které třídy patří. Nejmenší nosily pasy růžové, starší zelené, fialové, oranžové a modré. Bílá barva pasu svědčila, že dívka prošla už všemi uvedenými třídami a pokračuje ve studiích.

Terezie hned dostala pás zelený a zůstala v té třídě jen rok, neboť byla od své starostlivé „matičky“ dobře připravena. Malé ty úspěchy ji tě-

šily a dodávaly jí odvahy. Bylo to dítě nadané, učilo se rádo a pilně. Pěkných známek a vyznamenání, kterých se jí dostávalo při týdenních poradách, si poctivě zasloužila.

Divíme se, jak mohla naše zajímavá žákyně ve IV. kapitole „Dějin duše“ napsat, že jí učení nazpaměť působilo neobyčejné obtíže. My jsme toho nepozorovaly, neboť na příklad i dlouhé básně odříkávala lehce a s porozuměním. Jen ve franštině a v počtech se jí někdy něco nepodařilo, a to ji rmoutívalo.

Vyučování začínalo o půl deváté. Terezie přicházela do školy s Celinou a se sestřenicemi. Obyčejně je doprovázela Marcela, chůva rodiny Guérinovy, osoba hodná důvěry, jež později též vstoupila do kláštera. Někdy dcerušky a neteře vyprovodil pan Guérin nebo pan Martin. Navěčer bývalo také tak. Když přišla Terezie do šatny, ptávala se vrátné: „Je zde dnes tatíček?“ Když tam byl, svlékla rychle stejnokroj, uchopila své šaty a klobouček a za okamžik už byla v náručí otcově. Jindy ji uviděl okénkem dříve on a volal: „Pospěš si, princezničko!“

Opravdu, malá Terezie byla jako jiné hodné děti: prostá, nevinná, upřímná, neměla ve svém

chování nic strojeného, nic zvláštního. Byla poslušná, rmoutívala se i pro stín chyby, takže se zdálo, že je úzkostlivá. Obyčejně byla klidná, mírná, až příliš vážná na svůj věk, někdy i zasněná. V jejích rysech se jevíval i smutek. Víme však z „Dějin duše“, že už tehdy znala vnitřní utrpení.

Naznačily jsme, jak naše malá žákyně byla už ctnostná. Dovedla se tak ovládat, že se na ní nejevila žádná z chyb, o nichž je řeč v prvních dvou kapitolách jejího životopisu. Jen přílišná citlivost ji ještě trápila, nad tou zvítězila až později. Proto také žárlivost jedné starší, málo nadané žákyně byla pro její jemnou duši velkým utrpením. Ostatně i přechod z rodiny do ústavu jí byl nesnadný. Výchova v pensionátě byla sice velmi mateřská, ale Terezii přece jen bylo asi jako něžné květině, na jaře přesazené ze skleníku do zahrady. Starostlivost a láska Celinina byla mladší sestřičce velkou oporou.

Jedna řeholnice v opatství, která velmi dobře znala rodinu Guérinovou a tím i Martinovou, napsala: „Tam jsem viděla opravdovou zbožnost, úctu k rodičům a k starším sourozencům, prostotu, upřímnost, účinnou lásku k bližnímu, jež

pomáhala nenápadně a šetrně. Všecko bylo tam prozářeno radostí a laskavostí, a proto i svatým půvabem. Večer se čtly zbožné i zábavné knihy, potom byla společná večerní modlitba, všichni si přáli dobrou noc a v tichosti se rozcházelí.“ Což divu, že Terezička ráda prodlévala v okolí tak příjemném a svatém zároveň, kde nebylo rozporů a neshod?

V době oddechu v ústavě se také necítla volnou. Vypravuje, že si neuměla hrát jako jiné děti, zvláště nemilovala hlučných her. Přece však se jich zúčastnila, protože to bylo nařízeno.

Učitelky a bývalé spolužačky o ní sdělují: „Ty mladší se nahrnuly kolem Terezičky a ona jim vyprávěla pohádky, na př. „O kočičím králi“ a jiné. Ale učitelka řekla: „Dětičky, mám raději, když si hrajete, než když si vyprávíte“. Terezie hned přestala a děti kolem sebe už neshromažďovala.“

„Jsem hrda na to, že jsem s ní chodila do školy a že jsem si s ní hrávala. Pochovávaly jsme spolu ptáčky pod hrušní a pod lipami. Měly jsme tam šest nebo sedm hrobečků. Náš hřbitov byl blízko sklepa. Bávaly jsme se jít kolem něho a

křičivaly jsme: „Bubák, bubák!“ Vchod do něho zel totiž jako černá díra. Jednoho dne bylo nařízeno, že do té části zahrady nemáme chodit, a tak naše pohřby přestaly. Vzpomínám si též, že jsme luštivaly hádanky, ale ani to dlouho netrvalo.“

„Terezie zvláště milovala děti z nejnižší třídy a se zálibou je pozorovala při hrách. Když byla svědkyní nějakého čtveráctví, smávala se srdečně s ostatními. Někdy vzala malou čiperu roztomile za ruku a chtěla, aby se přiznala. Její hluboký zrak jako by pronikal do dětské duše. Už tehdy bylo na ní vidět schopnosti k apoštolátu, zvláště však působila svým příkladem.“

Jedna starší chovanka vypravuje: „V době oddechu směly žákyně odběhnout do kaple, aby navštívily Pána Ježíše v Nejsvětější Svátosti. Terezie na to nikdy nezapomněla. Asi deset minut před tím, než zvonilo k vyučování, upozorňovala učitelka dívky na toto dovolení. Jednou právě hrály krocket a byly v nejlepším, takže nikdo neměl chuti hry zanechat. Jen Terezička odhodila svůj nástroj a běžela do kaple. To mi stačilo. Učinila jsem podle jejího příkladu a sešly jsme se před svatostánkem“.

„Její duch byl stále obrácen k věcem nadpřirozeným. Důkazem toho jest tato událost: Terezička byla ve spolku Andělů strážných.¹⁾ Bylo jí tehdy asi devět let. Když měla některá ze členek nějaký zármutek, svěřovala jej obyčejně předsedkyni. Také malá Terezie ke mně jednou přišla a pravila: ‚Markétko, ráda bych se tě na něco zeptala.‘ ‚Ano, Terezičko, pohovoříme si o tom v poledne.‘ Za poledního odpočinku šly jsme trochu stranou, procházely jsme se podle kaple a ona mi řekla: ‚Chtěla bych, abys mě naučila rozjímat.‘ Překvapilo mě to, protože jsem čekala, že ji budu muset těšit v nějaké dětské starosti. Tehdy mi též svěřila, čím se zabývá doma ve volných chvílích, že totiž „přemýšlí“ o věcech božských, což její učitelky také slyšely. Rozjímat jsem tehdy Terezičku neučila, nýbrž poslala jsem ji k učitelce náboženství.“

Když bylo špatné počasí, takže chovanky nemohly do zahrady, chodívaly na terasu, kde byly pod střechou, a přece na čerstvém vzduchu. Šlo se tam klášterem a bylo poručeno v té části domu mlčet. Když přišly do arkád, spatřily v pozadí

¹⁾ S počátku byla aspirantkou, 31. května 1882 obdržela červenou stuhu členky spolku a 14. prosince ji zvolily za rádkyni.

krásný kříž, kolem něhož kráčely dívky vážněji, zbožně se žehnajíce.

Ale kdo je ta světlovláska, jež vybíhá a za ní i jiné, aby políbily nohy Ukřižovaného? Znáte ji a uvěříte, že je nám onen kříž teď dvojnásob drahý.

KAPITOLA II.

Ve třídě fialové - (1882—1884).

Terezička do ní vstoupila v říjnu 1882. Byly tam sice žákyně trochu starší, ale stačila jim, ba dokonce s nimi i závodila o prvenství. Jedna z nich, dnes už stařenka, vzpomíná živě na to dětské předhánění, při němž jí chyběl do vítězství jediný bod. Jen stěží odpouštěla malé své soupeřce.

V této třídě obyčejně žákyně přistupovaly po prvé k sv. přijímání. Kromě čtvrtěčního a nedělního vyučování náboženství důstojným panem spirituálem je ještě zvlášť připravovala některá z řeholnic, a to třikrát v týdnu. Od velikonoc až do prvního sv. přijímání je dp. spirituál každý týden poučoval vhodnou promluvou.

Tehdejší učitelka náboženství, které je nyní

Oratoř s památkami na svěťci.

již osmdesát let, vypravuje o malé Terezii, že poslouchala velmi pozorně. Na očích jí bylo vidět, jak ji vše zajímá, jak dychtí po slovu Božím. Úlohy uměla vždy doslova. Její horlivost o spásu duší se už tehdy jevila naivními otázkami. Nebylo jí vždy snadno odpovědět tak, aby byla uspokojena. Tak jednou, když jsem vykládala o sv. křtu, mne přerušila slovy: „Tedy malé děti, které zemřely nepokřtěny, neuvidí nikdy Pána Boha? Ale vždyť nehřešily?“ Vrátila jsem se k odpovědi z katechismu, ale to dívčinku neuklidnilo. Dodala smutně: „Vidět Pána Boha je největší štěstí; ony tedy nebudou šťastny?“ A po několika projevech lítosti zvolala: „Ale protože Pán Bůh může všechno, já na Jeho místě bych se jim ukázala.“

Toužila, aby všichni lidé milovali Pána Boha a přemýšlela o svobodné vůli lidské a o Boží všemohoucnosti. Otázala se mne: „Ctihodná sestro, když je Bůh pánem srdcí a chce nás všechny spasit, proč jsou ještě lidé, kteří se nechtějí obrátit? Vždyť by je k tomu mohl donutit?“ Poukázala jsem na svobodu, ponechanou člověku, ale odpovědí mi bylo: „Chtěla bych, aby je Pán Bůh všechny přinutil; vždyť může.“

Jedna z tehdejších žákyň, dnes řeholnice, nám nedávno psala: „Máte ještě kříž ze čtvrté třídy, před nímž Terezie plakala, když nám učitelka vykládala o všedním hříchu? Tak ji dojala myšlenka, že je Pán Bůh urážen.“

Tento kříž je s jinými památkami na Terezičku vystaven v oratoři památek na světici, v bývalé to oratoři Mariánské družiny, kde jej návštěvníci Lisieux mohou spatřiti.

Do této místnosti byly sneseny všechny památky na sv. Terezii, které klášter má. Je tam mnoho maličností, jež jsou však ctitelům světice velmi drahé, na př. obraz desítileté Terezičky – žákyň, její sodálská stuha a klekátko, příbor a kroužek na ubrousek, jichž při obědě v pensionátě používala. Jsou tam též školní knihy, slohové úlohy a diktáty malé žákyň. Zajímavá jsou její čistounká krasopisná cvičení. Z různých těch rovných, šikmých, malých i velkých tahů je viděti, jak snaživá byla v tom předmětě.

Rok 1883 přinesl malé Terezii velké zkoušky. Druhého ledna jí bylo deset let, myslila tedy, že na jaře bude moci přistoupiti k prvnímu sv. přijímání. Ale jaká nehoda! Na diecéšní synodě,

Tout paraît nu et
 a découvert aux yeux
 de Dieu. Si vous voulez pecher cherchez un lieu où Dieu
 ne vous vove point Pourquoi craindre la mort si l'on a assez
 bien vécu pour n'en pas craindre les suites. Aimez et puis faites
 tout ce que vous voudrez Souffrir ou mourir. Seigneur Souffrir

et être méprisée. A
 abcdefghijklmnopqrstu
 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz Marie.

Aimez qu'on vous conseil
 le et non pas qu'on vous loue.

abcde fghijklmnopqrstuvwxyz. Choïse Martin. N° 20

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O.

P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z. J. M. J.

1934628910

Reproduction interdite

nedávno konané, bylo ustanoveno, že dívky, — u hochů se to už praktikovalo — smějí přistoupiti po prvé ke stolu Páně, jestliže jim bylo deset let před prvním lednem toho kterého roku. Terezičce tedy chyběly dva dni. Byla vzorem zbožnosti, toužila vroucně po Pánu Ježíši a též pan spirituál dosvědčil, že její náboženské vědomosti jsou úplné. Sám její strýc, pan Guérin, který svou andělskou neteř velice miloval, jel do Bayeux prosit Msgra Hugonina o dispens. Ale biskup soudil, že bude lépe nečinit výjimky, aby se nejednalo proti dekretu, sotva byl uveřejněn. Dovedeme si představit, co se Terezička proto naplakala! Po celý rok měla v srdci tichou bolest.

Když v „Dějinách duše“ čteme — „ke konci roku 1882 jsem měla ustavičné, ale ještě snesitelné bolesti v hlavě, nepřekážely mi však prozatím ve studiích“ a když dodává, že o velikonocích nabyly nebývalé prudkosti a popisuje svou zvláštní nemoc, mimoděk nás napadne, zdali také zmíněný zármutek neměl na ni vliv.

Těžká ta zkouška pominula 13. května 1883, když se k Terezii sklonila Panna Maria a usmála se na ni. Uzdravení bylo úplné. Terezie praví, že „chmurná zima pominula“. I ztrápená duše

i vyčerpané tělo pociťovaly návrat jara. Do konce školního roku zbývaly ještě dva měsíce, ale uzdravená dívka se již do školy nevrátila. Občas nás sice navštívila, ale nikdy se ani slůvkem nezmínila o veliké milosti, které se jí dostalo. Také ostatní členové rodiny o tom mlčeli.

Nyní necháme Terezii na prázdninách. Tehdy okusila příjemností cestování a učila se poznávat lidi. Práví, že byla zahrnuta štěstím a radostí. K nám se vrátí opět počátkem října.

KAPITOLA III.

*První sv. přijímání. — Různé dojmy a příhody.
(1883—1884).*

Tohoto školního roku se konečně splnila vroucí tužba malé Terezie po svátostném Spasiteli. Sám si její duši připravoval. Její duchovní vnitřní život se utěšeně rozvíjel, vždyť byl zavlažen utrpením a posílen úsměvem nebes Královny. Zevně však zůstala skromnou žákyní, skrytou jako dříve, ale čím dále tím vzornější. Byla docela zdráva, a proto chodila do školy pravidelně.

Zvláštní píli věnovala náboženství, ač ostatních předmětů nezanedbávala. Pan spirituál řekl

po zkoušce z náboženství učitelkám: „Snažil jsem se ji splést, ale nepodařilo se mi to.“

Od žákyň, které měly toho roku přistoupiti po prvé ke stolu Páně a nebydlely v ústavě, bylo už od začátku roku žádáno, aby chodily v neděli na mši sv. do kláštera a zůstaly v ústavě také na požehnání, tedy asi do půl čtvrté. V sobotu jim učitelky připravily mešní modlitby. Když pak některá z dívek mši sv. náležitě nesledovala, musela zůstat v kapli ještě přes díkůčinění sester a mešní modlitby číst znovu. Terezie, která už slychala volání Páně k životu řeholnímu, držela sice modlitební knížky v ruce, ale místo aby z nich čtla, oddávala se své předčasné náklonnosti k rozjímání. Jedna malá neposeda, když dostala zmíněný trest, vymlouvala se: „Terezie Martinová také nečtla mešní modlitby z knížek.“ Uslyšela však odpověď: „O Terezii Martinovou se nestarejte!“

Poslední měsíc před prvním sv. přijímáním měly všechny komunikantky bydlet v klášteře. Z vážných důvodů bývala od tohoto předpisu dávána dispens. Terezie jí použila a byla úplnou chovankou jenom za duchovních cvičení. S dojemnou vděčností zdůrazňuje ve IV. kapitole

svého životopisu, jak mateřsky o ni sestry tehdy pečovaly. Zvláště jmenuje ředitelku Matku Placidu, která přicházela každého večera se svítilnou k její postýlce, rozhrnula lehce záclony a něžně ji políbila na čelo. Tato ctihodná řeholnice se nedožila oslav svatosti Tereziiny, Bůh ji k sobě povolal už roku 1909. Byla by zajisté mohla mnoho napsat!

Jí Terezička svěřila tehdy také své tajemství, knížečku, do které poznamenávala denní akty lásky a oběti. Za tři měsíce přípravy na první sv. přijímání zaznamenala si 818 obětí a 2773 úkonů lásky. Nebylo to u ní snad dětskou hrou, nýbrž vážnou prací. Mimo Matku Placidu neviděl nikdo tyto záznamy, které pečlivě skrývala pod polštářem. Dojata dobrotou své učitelky, ukázala jí poznámky s roztomilými slovy: „Ctihodná sestro, mám vás velmi ráda, proto vám svěřím veliké tajemství.“

První svaté přijímání malé Terezie! Její životopis odhaluje sice něco z nevýslovné sladkosti prvního políbení Ježíšova dne 8. května 1884, ale nevypráví téměř nic o tom, co se jevilo navenek. Uvedeme zde tedy, co si pamatovaly očitě svědkyně: „V den prvního sv. přijímání mi

Terezie připadala jako anděl. Vyzařovala z ní nadzemská vroucnost. A to jsem pozorovala při každém jejím sv. přijímání. Z obličeje bylo lze vyčísti hloubku její víry a sílu její lásky.“ Tak se vyjádřila Matka převorka.

Učitelka náboženství sděluje: „Aby se připravila k prvnímu sv. přijímání, cvičila se Terezie v různých ctnostech. Říkala jim „květinky k ozdobení oltáře, na něž zavítá Ježíš.“ Chtěla, aby jich bylo hodně a aby líbezně voněly. Den sv. přijímání byl pro ni velice významný. Nebeský jas v jejích rysech byl nápadný skoro všem učitelkám, ba i některým žákyním. Od té doby byla ještě přesnější v mlčení a její láska se stala hlubší.“

Jedna z novicek, pozdější její učitelka, píše: „V den prvního sv. přijímání jsem pozorovala tohoto anděla zbožnosti a nevinnosti s velkou zálibou. Tušila jsem, že v této krásné duši působí Pán věci podivuhodné. „Dějiny duše“ mi ukázaly, že jsem se nemýlila. — Po mši sv. jsem byla tak šťastna, že jsem mohla Terezii políbit na čelo. Když jsem k ní přistoupila, pojala mě zvláštní úcta. Připadalo mi, že z ní sálají milosti. Sklonivši se, objala jsem ji a naše bílé závoje se setka-

ly. Zeptala jsem se: „Terezičko moje, jste hodně šťastna?“ – „Ó ano,“ odpověděla a pohled i zvláštní zvuk hlasu vyjadřovaly velikost jejího štěstí.“

Jiná dívka, dnes také řeholnice, příbuzná rodiny Guérinovy, objala Terezičku, když komunikantky přišly k rodičům. Vypravovala nám: „Moje matka zpozorovala, že Terezie plakala, i řekla panu Guérinovi: ‚Podívejte se, jak má, chudinka, červené oči!‘ Strýc však, nechtěje asi milé neteři způsobit nesnáze, odpověděl krátce: ‚Má trochu rýmu.‘ Když jsem později čtla „Dějiny duše“, dověděla jsem se, proč tehdy Terezička plakala.“

Sestra Jindřiška, laička, jež zesnula roku 1917, sdělila nám některé zajímavé věci. Vypravovala: „O velikonocích roku 1884 jsem byla odvolána z pensionátu, ale v den prvního sv. přijímání mě požádaly, abych vypomohla v jídelně. I viděla jsem Terezii zblízka. Ve dvě hodiny přišla se svými družkami k svačině. Jedna z nich mi na ni prozradila: ‚Kdybyste věděla, oč žádala při díkůčinění po sv. přijímání! – – – Aby mohla umřít, – sestřičko, – umřít! Jak by se jiný bál!‘ Ale Terezie se na ni podívala jaksi soustrastně a mlčela. I řekla jsem: ‚Asi jste jí dobře nerozumě-

la. Prosila jistě, jako její sv. patronka, aby mohla umřít z lásky.‘ Tu ke mně přistoupila, zadívala se na mne a pravila: ‚Vy, sestřičko, rozumíte‘.“

Brzy potom konala Terezie opět duchovní cvičení, aby se připravila k sv. biřmování. V Liesieux bývalo v pátek a v sobotu v oktávě Božího Těla a udílel je Msgre Hugonin. Jednoho z těch dní sloužil mši sv. u nás v opatství a potom biřmoval naše žákyně. Toho roku měl k nám přijít v pátek. Ale ve čtvrtek nám bylo oznámeno, že sv. biřmování u nás bude až v sobotu. Pan spirituál řekl tehdy učitelce náboženství, aby se snažila exercitantky ten přidáný den příjemně zaměstnat, ovšem tak, aby je to příliš nerozptýlilo. Ale Terezie nepoužila té volnosti, nýbrž zůstala celý den soustředěná, rozjímajíc o darech Ducha sv. a dotazujíc se učitelky na věci, jež jí nebyly jasné.

Což divu, že Duch sv. vylil své dary v hojnosti do opravdové duše dítěte, z něhož chtěl vytvořit veledílo svatosti!

Z toho, co jsme napsaly, lze soudit, že Terezie Martinová měla na své okolí v pensionátě velký, ač skrytý vliv. Některé z dívek, ty pozornější, tušily již mimoděk její budoucí svatost.

Uvedeme ještě některé vzpomínky z té doby. „Pohled na ni mě naplňoval úctou; připadalo mi, že nad nás všechny velice vyniká. Ještě více jsem se jí podívovala v hodinách náboženství. Byla celá blažená, když slyšela mluvit o Bohu, a mne neunavovalo stále ji pozorovat.“

„Vzpomínám si, že jednou, když jsem byla při vyučování velice neklidná, učitelka mě posadila vedle Terezie. Nepociťovala jsem tehdy odpor při tom rozkazu a vzpomínka na onu hodinu vedle Terezie je mi jednou z nejmilejších. Nakláněla se ke mně a očima plnými dobroty mě vybízela, abych byla hodná. Byla jsem hrda, že mohu sedět vedle ní a přála jsem si, abych ten příjemný trest dostávala častěji. Pamatuji si také, kde Terezie sedávala v jídelně, vidím zlatovlásku s oranžovým pásem a s odznakem spolku ‚Andělů strážných‘.“

Vzpomínky nejstarších žákyň na Terezičku jsou velmi skrovné, neboť ani v hodinách odpočinku nebývaly velké chovanky s malými. Jedna z nich, tehdy dívka osmnáctiletá, pilná studentka, která se chtěla stát řeholnicí, vypravuje: „Někdy jsem dozírala na menší chovanky v době oddechu a jednou jsem, ač nerada, Te-

rezií zarmoutila. Bylo po rekreaci a dívky se řádily, aby pak šly do tříd. Zdálo se mi, že se Terezie baví ještě se svou družkou, a proto jsem ji napomenula. Odpověděla mi však: ‚Já nemluvím.‘ Nad takovou rychlou omluvou jsem vyslovila nedůvěřivé ‚ale ale.‘ Tím jsem ji zarmoutila ještě více, jak jsem hned poznala z její tváře i z tónu hlasu, když mě ujišťovala: ‚Marie, já nelžu nikdy.‘ Projevila jsem ihned, že jí věřím, neboť jsem cítila, že jsem se nešetrně dotkla jejího jemného svědomí.“

Přesnost v mlčení byla ostatně jednou z jejích nejvýznačnějších známek. Když se scházely žákyně z několika oddělení na nějaký předmět společný, bylo při tom dost hluku a tedy vhodná příležitost trochu si popovídat. Ale nikdy jsme nezpozorovaly, že by byla Terezie při tom porušila kázeň. Tomu, kdo zná školní život, to postačí jako důkaz, jak věrně zachovávala pořádek.

Vyslechněme ještě sestry laičky, které byly tehdy zaměstnány v pensionátě.

„Byla jsem novickou jako její sestra na Karmelu. Protože jsem bývala zaměstnána v jídelně, chodívala Terezie ke mně někdy do špíže. Jednou se na mne zadívala a pravila, dotýkajíc se

lehce mého závoje: ‚Jak je to krásné! Moje sestra Pavlina má také bílý závoj.‘ Prostota a nevinnost toho dítěte byly úchvatné.

Jindy, právě když jsem umývala nádobí, přišla ke mně jedna z učitelek s Terezií a pravila jí: ‚Nechtěla byste sestřičce utírat talíře, abyste se zabavila?‘ Byla jsem ráda, že u mne bude ta milá dívenka, ke které jsem pociťovala jakousi úctu, ačkoli jsem ji málo znala, i opravdovou sympatii, protože jsem věděla, že je velmi zbožná a čistá, a že má dvě sestry u karmelitek. Uvázala jsem jí kus bílé látky jako zástěru, a ona mi utřela asi dva nebo tři talíře. Poznala jsem hned, že není na takovou práci zvyklá. Vyptávala jsem se na její sestry karmelitky a dodala jsem: ‚Bohužel, neznám karmelitek, neviděla jsem ještě žádnou.‘ Terezička mi odpověděla: ‚Kdyby vás to zajímalo, přinesla bych vám ukázat svoji panenku; je ustrojena za karmelitku, i svoji celičku má.‘ Za několik dní ji opravdu přinesla a vypravovala mi při tom o životě na Karmelu. Když odcházela, zeptala jsem se jí: ‚Vy byste nechtěla být karmelitkou?‘ Na to mi neodpověděla. Ovšem, moje otázka byla nešetrná.“

Vraťme se ještě k sestře Jindřišce, kterou měla

Terezie asi velmi ráda, nejspíše pro její prostotu. Tato sestra vyprávěla: „Pozorovala jsem, jak je Terezička stále soustředěná a na svůj věk neobyčejně vážná, ne však nepřírozeně. Stále se zabývala svými povinnostmi a nikdy na nikoho nenaříkala. Když se jí řeklo něco nepříjemného, neodpověděla. Jednou, bylo to v době oddechu, jsem viděla, že chodí sama a pláče. Řekla jsem jí: ‚Trápí vás něco, proč si nehrajete s ostatními?‘ Odpověděla mi: ‚Sestřičko, nedovedu si hrát jako ony!‘ Oznámila jsem to sestře dozorkyni, která ji pak zavolala k sobě.

Nejmilejší zábavou Tereziinou bylo hledat mrtvé ptáčky a uctivě je pochovávat. Vidím ji ještě, jak je v zahradě mezi prvními a hledá je pod mohutným kaštanem i pod lipami. Jednou nesla nějakého a dlouho nad ním uvažovala. Konečně se rozhodla a začala dělat jamku u první lípy nedaleko kaple. Protože měla jen kapesní nožík, nabídla jsem se jí, že jí pomohu velkým kuchyňským nožem. Byla ráda, děkovala mi, ale ptáčka chtěla do země vložit sama. Řekla jsem jí ještě: ‚Po druhé pro mne přijďte hned.‘ ‚Nedovážím se, sestřičko, obtěžovat vás pro ptáčka.‘ ‚Ale jen přijďte,‘ povzbuzovala jsem ji. Za ně-

kolik dní přišla opravdu s ptáčkem k oknu jídelny. Tím mi chtěla říci: – Pojdte mi udělat hrobeček! – V tom však zazvonilo k modlitbě. Řekla jsem jí tedy: ‚Pán Bůh mě volá!‘ Když jsem se pak vracela z kaple, viděla jsem, že Terezie na mne ještě čeká. Udělala jsem jí hrobeček a když do něho ptáčka uložila, pravila jsem: ‚Teď si pojdte umýt ruce.‘ Odpověděla užaslá: ‚Vždyť ptáčkové nejsou nečistí.‘ Konečně šla přece, mně se však zdálo, že myslí na něco jiného. Pojednou se mne zeptala: ‚Ctihodná sestro, jak rozjímají řeholnice?‘ – ‚Nevím, jak to činí jiné, já to však dělám tak trochu jako vy, Terezičko, když přijdete navečer k tatíčkovi, kterého jste od rána neviděla. Chytnete ho kolem krku, ukážete mu pěkné známky, vypravujete mu, co se vám přihodilo, zkrátka sdělíte mu všecky své radosti i žalosti. Já se také v duchu postavím před Pána Boha, vždyť je to můj otec a já jsem před ním jako dítě. Klaním se mu, mluvím s Ním, modlím se srdcem a čas rychle ubíhá.‘ Terezie se na mne zadívala, poděkovala mi a odcházela spokojena.

Za nějaký čas ke mně přišla a řekla mi: ‚Vyprávěla jsem své sestře karmelitce, jak se modlí-

te a ona se mne zeptala: ‚Co o tom soudíš, Terezičko?‘ – ‚Myslím, že není těžké se tak modlit.‘ – ‚Tedy se modlívej také srdcem, když se ti to líbí.‘

Od té doby prosívala o dovolení, aby mě mohla na chvílku navštívit. Ředitelka, Matka Placida, se jí jednou zeptala: ‚Máte tu sestřičku ráda?‘ – ‚Ano, líbí se mi,‘ zněla odpověď. Když jsem byla z pensionátu přeložena, Terezie už se mnou nemluvívávala, neboť tak kázal domácí řád. Jednou jsem šla na kostelní kůr a ona odtamtud právě odcházela. Překvapena, že ji tam potkávám, řekla jsem: ‚To jste vy, Terezičko? Prý jste stonala; jak se vám daří?‘ – ‚Lépe, sestřičko, modlete se za mne,‘ pravila a nic více. Podobně, když jsem šla do sklepa natočit moštu a potkala jsem ji, uklonila na pozdrav lehce hlavu a mile se usmála, ale nepromluvila nikdy ani slovíčka. –

Když pak zemřela, prosila jsem ji, aby mě uzdravila, připomínala jsem jí všechny ty drobné příhody a ona mě vyslyšela. Obdržela jsem, oč jsem prosila: totiž, ne abych netrpěla, ale abych se mohla účastnit všech společných cvičení. Byla jsem tak nemocna, že mi připadalo, že se mohu uzdravit jen zázrakem a toho jsem nebyla hodna.

Slova naší Matky mi dodala odvahy. Řekla: „Začněte dnes večer novénu, já ji budu konat s vámi.“ Modlila jsem se s velkou důvěrou, spoléhajíc více na modlitbu Velebné Matky než na svou. Byly jsme vyslyšeny a jsem za to vděčna. Prosím milou světici, aby se na mne ráčila dívat a ten pohled aby byl provázen jejím laskavým úsměvem.

Nedávno mi dala nový důkaz své přízně. Jedna z mých příbuzných byla totiž dvacet let vzdálena od Boha a nyní se opět k Němu vrátila. U schrány sv. Terezie mi bylo, jako bych slyšela nejvýmluvnější kázání.“

DRUHÁ ČÁST

M L Á D Í .

KAPITOLA I.

Terezie ve třídě oranžové (1884—1886).

Nyní uvedu vzpomínky osobní. V říjnu 1884 jsem měla opravdovou radost, že budu mít Terezičku Martinovou mezi svými žákyněmi. Mělať pověst dítěte nadaného, pilného a vzorně se chovajícího. A nezklamala jsem se. Tato benjamina třídy (Terezii nebylo ještě dvanáct let, její družky byly třinácti až čtrnáctileté), se ostatním nejen vyrovnala, nýbrž brzy je i předčila. Každého týdne se udělovala vyznamenání. Stříbrné dostaly žákyně, které měly nejlepší známku ze slohové práce, pozlaceným se honosila dívka, která dosáhla největšího počtu bodů a ta, které se po čtyři neděle za sebou podařilo dosíci vyznamenání stříbrného. Mállokterý týden se stalo, že Terezie Martinová nenosila za pasem vyznamenání. Někdy však přece byla zklamána. Nebyla první—co se to stalo? Hned se rozplývala v slzách a nebylo možno ji potěšiti. Totéž se dělo, když

měla známku jen prostřední, nebo když byla na něco upozorňována a učitelka mluvila poněkud důrazněji nebo projevila sebemenší nespokojenost, což se stávalo málokdy, protože se Terezie chovala vzorně.

Víme, jak pokorně sestra Terezie Ježíškova uznává tuto svou přílišnou citlivost: „Tato chyba mě činila nesnesitelnou, všechny domluvy byly marné, nemohla jsem se polepšit a plakala jsem proto, že jsem plakala. Bylo potřebí malého zázraku.“ Ten se stal v požehnané noci vánoční, ale tehdy už Terezie nechodila do naší školy.

I když nemohu zatajit tuto stinnou stránku povahy Terezie Martinové, tedy, chci-li být upřímná, musím říci, že to byla jediná. Skýtala nám zároveň příležitosti, abychom poznaly ctnost toho dítěte, jež přes to, že pláčem projevovalo svůj zármutek, přece zůstávalo vlídné a klidné, nebylo mrzuté, a nikdy se neomlouvalo. Snažila jsem se Terezii vyléčit z této chyby, kterou její družky posuzovaly s příkrostí, jejich věku vlastní. Dokonce jsem ji i trochu plísnila. Hrozím se při pomyšlení, že jsem kárala tu, jež měla naplnit podivem celý svět a prosila bych ji za odpuštění,

kdybych si neuvědomila, že jsem za těch okolností byla trochu nástrojem v rukou Pána Boha, jenž ji chtěl mít jednou tak dokonalou. Úlohy se nyní vyměnily. Terezie jest učitelkou a já žákyní. Jak se mi odměňuje za dřívější péči!

Tereziina povaha nebyla z těch, na něž možno působit s přísností. Poznala jsem to brzy, neboť mé domluvy působily, že plakala ještě více. Jednou jsem jí řekla: „Terezičko, musíme umět přijímat zasloužené známky. Vždyť se vztahují na výsledek práce a ne na píli, kterou jste jí věnovala. Vy býváte za úlohy skoro po každé vyznamenána, sneste tedy, aby jednou byly odměněny také vaše družky.“ Ve své rozumnosti ihned uznala tyto důvody. Nikdy mě nenapadlo, že by plakala ze samolásky nebo ze ctižádosti. Myslíla si jen, že s ní Pán Bůh bude méně spokojen a že zarmoutí svého dobrého otce, který, jak se jí zdálo, trošku zesmutněl, když uviděl trojku²⁾, a měl velkou radost, když dcerušky přinesly pěkné známky a byly mezi prvními.

Ty hojné slzy vynucovala dobrota srdce. Do

²⁾ Nejlepší známka šestka (6) znamenala výborně, pětka velmi dobře, čtyřka — dobře, trojka — prostředně, dvojka a jednička nedostatečně, nula — zcela nedostatečně. Tato stupnice známek byla i z chování a z pilnosti.

jaké míry si Terezie vypěstovala jemnost svědomí, ukáže tento příklad: Chtěla jsem zameziti, aby žákyně neodpovídaly netázány, jedna přes druhou a aby si nenapovídaly. I řekla jsem, že je to nejen proti školní kázni, nýbrž, že by to též mohlo učitelku zmýlit a mohla by být pak mimoděk při klasifikování nespravedlivá. Protože Terezie vždycky uměla, tento malý přestupek byl u ní dosti častý. Učitelka náboženství, jež bývala její důvěrnicí, měla pak velkou práci, aby ji potěšila a uklidnila. Pochopíme to tím spíše, když si vzpomeneme na místo z „Dějin duše“, kde Terezie mluví o těžké zkoušce – úzkostlivosti. Onemocněla z toho a bylo nutno vzítí ji z pensionátu už ve třinácti letech.

V době, o které mluvíme, byl sloh Tereziin sice ještě velmi dětský, ale pěkný a volná cvičení, v nichž se mělo užítí mluvnických pravidel, protkávala vždy zbožnými myšlenkami. Bylo zřejmo, že stále myslí na Boha a na věci nadpřirozené. Na začátku všech svých úkolů psala J. M. J. T., to jest Ježíš, Maria, Josef, Terezie, někdy také F. P. A. P. Y. První znamená František, její druhý patron křestní, druhé Pavel a třetí Anežka, patrony její sestry Pavly, která se

na Karmelu jmenovala Matka Anežka. Význam posledních dvou písmen nevíme. Pravopis a zvláště počty byly Tereziinou slabou stránkou. Nad jejich poučkami a záhadami si často zaplakala.

Z VIII. kapitoly „Dějin duše“ víme, jak ráda by se byla učila kreslit jako Celina a jak hrdinskou oběť při tom Pánu Bohu přinesla. Později na Karmelu byla za ni odměněna. Ježíš sám byl jejím profesorem, a tak se sestra Terezie stala rázem umělkyní. Její díla jsou velmi půvabná.

Druhé svaté přijímání³⁾ bylo toho roku 21. května. Její opravdová zbožnost při duchovních cvičeních i při obřadech, které jí připomínaly první návštěvu Spasitelovu, byla radostným divadlem pro anděly a povzbuzením pro její okolí. Se zalíbením jsem ji pozorovala, když se vracela od stolu Páně. Při díkůčinění byla celá jako ponořena v Boha.

Jedna spolužačka si pamatuje episodku z oné doby. Vypravuje: „Konala jsem duchovní cvi-

³⁾ Ve Francii je zvykem, že za rok po prvním sv. přijímání přistupují děti ke stolu Páně znova slavnostním způsobem a po důkladné přípravě třídními exerciciemi. Slavnost ta se nazývá „druhé přijímání“, i když děti byly mezitím už několikrát u stolu Páně. Slavností tou se chce dosíci obnovení horlivosti u těkavé mládeže.

čení, abych se připravila na sv. přijímání. Při jedné přednášce viděla Terezie na mém zpěvníku pestrou krabičku na špendlíky. „Ta je hezká, Heleno!“ „Chtěla byste ji?“ – „Chtěla.“ Dala jsem jí ji ráda. Po několika letech, když jsem chodila navštěvovat svou příbuznou karmelitku, žádávala jsem někdy, abych mohla mluvit i se sestrou Terezií. Jednou mi řekla: „Loučím se s vámi, Heleno, jsem velmi nemocna, cítím, že brzy odejdu, už se zde neuvidíme. Než zemru, musím vás odprosit. Pamatujete se na tu krabičku v kapli? Bylo to ošklivé, co jsem tehdy učinila.“ Takové loučení mě velice dojalo.“

Při exerciciích před druhým sv. přijímáním se duše Tereziiny zmocnila úzkostlivost, jak víme z jejího životopisu a mučila ji po dvě leta. Ale ve škole prospívala stejně dobře, dosáhla první ceny a při rozdělování odměn byla hodně oslavována. Byla to spravedlivá odplata za její pilnost, vždyť minulého roku se pro dlouhou chorobu závodění zúčastnit nemohla. –

Zbožní poutníci se obyčejně domnívají, že, když jsme byly milé světici tak blízko, povíme jim o ní mnoho neobyčejných věcí a zázraků, o jakých čtli v análech. Nemůžeme proto ani

dost zdůrazniti, že se Terezie navenek jevila jen jako roztomilá, andělsky čistá dívka. Tuto její prostotu lze dobře sloučit s bystrostí ducha, ba někdy i se čtveráctvím. Co si na příklad vymyslela, aby vyhověla osobě, prosící ji o něco na památku! Vyryla do kůry lípy písmena B/M. Ale obdarovaná žadatelka marně prosila o vysvětlení, co to znamená. Lípa je už skácena, ale onen kus kůry je uložen v oratoři památek.

Přes obtíže, působené úzkostlivostí, vstoupila Terezie do druhého oddělení třídy oranžové. Ale studium a společný život v pensionátě jí onen beztoho těžký kříž ještě ztěžovaly. Vzpomínám si, že její tvář jevívala zádumčivost, až mi to bývalo nápadné. Byla sice stále dobrou žákyní, ale jevila se citlivější než kdy před tím. Ubohá dívka chřadla, trpěla bolestmi hlavy, a proto častěji ve škole chyběla.

Ještě jiný zármutek plnil její srdce. Milovaná Celina, starostka Mariánské družiny, její strážný anděl v pensionátě, dokončivši s výborným prospěchem studia, teď už nedoprovázela svou sestřičku, a vzniklou prázdnotu nemohl nikdo vyplniti.

Protože pan Martin soudil, že jeho nejmladší

dceruška už nebude moci pravidelně chodit do školy, rozhodl se, že ji bude posílat do města na soukromé hodiny, aby tak své vzdělání doplnila. Věda, že by to sdělení ředitelku i ostatní učitelky zarmoutilo, počínal si velice šetrně. Oznámil, že zdravotní stav dívčin vyžaduje odpočinku a zvláštní péče. Od velikonoc r. 1886 tedy Terezie přestala chodit do naší školy.

Obyčejně se stává, že úmyslům Boží Prozřetelnosti s počátku ani trochu nerozumíme, až po nějakém čase se nám vše vysvětlí. Tak tomu je i zde. Kdyby byla Terezie studovala pravidelně, byla by z ústavu vystoupila až v půlšestnáctém roce. Jak by se byla mohla vyplnit její, Bohem vnuknutá tužba, vstoupit v patnácti letech ke karmelitkám? Jak by byla poznala svět? Bylo by moudré přejít ze života v pensionátě hned do tak přísného řádu? —

Bene omnia fecit.— Ano, Bůh všecko dobře činí.

KAPITOLA II.

Bývalá žákyně. (1886—1888).

Naše drahá Terezie neopustila ústav nadobro. Nejstarší dívky totiž prosily, aby, než odejdou

z pensionátu, byly přijaty do Mariánské družiny. Tato milost jim byla zárukou ochrany Matičky Boží netoliko pro vážnou chvíli, kdy vstoupí do světa, nýbrž pro celý život. I Terezie po tom toužila. Bylať už od 2. února, od svátku Očišťování Panny Marie čekatelkou. Proto přišla Matku Placidu poprosit, aby byla přijata za sodálku. Tu ona žádost velice potěšila a odpověděla, že se o tom poradí se starostkou a s výborem družiny. Byl to případ mimořádný, neboť dívky, které nebyly chovankami, se do družiny nepřijímaly. Proto se nebudeme divit, že výbor ze začátku váhal. Ale jeho nerozhodnost zaplašila Matka Placida prorockými slovy: „Myslím, že nebudeme nikdy litovat, že jsme přijaly Terezií Martinovou.“ Starostka pak zdůraznila, že se žádosti Tereziině může vyhovět vzhledem k tomu, že pro své slabé zdraví nemůže být chovankou. Měla také docházet dvakrát týdně do ústavu. Ve IV. kapitole „Dějin duše“ čteme o tom: „Přiznávám se, že mě to pro mou velkou ostýchavost dost stálo. Milovala jsem sice své učitelky velice a vzpomínala jsem na ně vždy s velkou vděčností. Ale neměla jsem, jako jiné bývalé chovanky, žádné zvláště oblíbené řeholnice,

u níž bych i několik hodin mohla prodletí . . .“

Uložená podmínka nebyla ničím neobyčejným. – Mnohé z bývalých chovanek chodily se dále učit do ústavu ručním pracím i jiným předmětům. Terezie k nám tedy přicházela kolem jedné hodiny a v pět si pan Martin přicházel pro svou princezničku. Co u nás dělala, vypravuje na uvedeném místě: „A tak jsem mlčky pracovala až do konce, a když se o mne nikdo nestaral, odebrala jsem se pak na oratoř v kapli, až pro mne tatíček přišel.“ – Byla však pozorována víc, než myslila. Některé z jejích spolužaček dosvědčují, že by ji byly měly rády mezi sebou a jedna z našich řeholnic praví, že se častěji při hodinách ručních prací snažila, aby se Terezie usmála, jindy k ní přišla a se zájmem prohlížela její práci.

Slova „Nikdo se o mne nestaral, odešla jsem na oratoř“, mi vysvětlují, proč jsem Terezii po svačině nemohla nalézt, ač jsem si velice přála s ní si pohovořit. Když nebyla ani v kapli, domnívala jsem se, že je u některé učitelky. Ona si však zvolila lepší společnost. Ježíš mi ji odváděl a je mi líto, že jsem byla tak málo hodna, abych obveselovala světici.

Všechny řeholnice z té doby se pamatují, když

byla u nás Terezie po prvé a pan Martin si pro ni přišel, jak se jí dobrá sestra Josefa, vypomáhající už řadu let u fortny, nahledala. Byla to zdlouhavější, velice klidná a dobrácká povaha, a malí diblíci toho častěji zneužili, provádějíce jí různé kousky. Mírná sestra se však nikdy nehněvala. – Sotva toho dne spatřila pana Martina u okénka, jala se po Terezii poptávat. Zazvonila, aby upozornila, že někoho hledá. Pomáhaly jí, ptaly se ve všech třídách, ale Terezie Martinová nikde. Fortnýřka musela tedy hledat stále a trochu rozmrzele si říkala: „Kde jen může být, kde jen může být?“ Trvalo dlouho, než byla naše drahocenná perla objevena, protože na oratoř žákyně skoro nikdy nechodily. Muselo se tam totiž po příkrých schodech a přes tmavou chodbu. Ale čeho by se naše zbožné dítě neodvážilo, aby mohlo hodinu i déle býti u svého Spasitele! Ve IV. kapitole životopisu praví: „Tato tichá návštěva byla mou útěchou. Což nebyl Ježíš mým jediným přítelem? Jen s Ním jsem dovedla hovořiti!“

Sestra Josefa od té doby věděla, kde Terezii najde. –

Několik dní před 31. květnem se za předsed-

nictví pana spirituála a starostky hlasovalo, kdo má být do družiny přijat. Pro Terezii Martinovou dopadlo vše dobře.

Přijetí nových sodálek se konalo v klášterní kapli, v níž bylo kdysi první sv. přijímání. Jaká radost pro Terezii, že byla do Mariánské družiny přijata na témž místě a před týmž oltářem, kde se před dvěma lety zasvětila Panně Marii!

Pak už nechodila dvakrát týdně do ústavu, ale neztratily jsme ji úplně. Pan spirituál míval každou první neděli v měsíci přednášku, na niž byly zvány bývalé žákyně a Terezie také pravidelně přicházela.

V listopadu se zúčastnila diecéšní pouti do Říma, konané na počest jubilea Jeho Svatosti papeže Lva XIII. Sedmého listopadu vyjela z Paříže, doprovázena otcem a sestrou Celinou a byla pevně odhodlána poprosit Sv. Otce o dovolení, aby mohla vstoupit v patnácti letech ke karmelitkám.

Krásnou tu cestu popisuje v VI. kapitole „Dějiny duše“. Když se vrátily, dala Celina na památku malý křížek Matce Placidě a Terezie Matce Františce. Je nyní uložen v síni památek po světici.

Jedna z učitelek se pamatuje na dojem, když tehdy viděla Terezii v naší kapli při návštěvě Nejsvětější svátosti. Víme, že její duše přetékala hořkostí, ale přes to z jejího obličeje vyzařoval klid a mír. Dívala se upřeně na svatostánek a zdálo se, že je pohroužena v Boha.

Brzy po cestě do Říma se konala měsíční schůze Mariánské družiny. Terezie na ni přišla se sestrou a sestřenicemi. Všichni věděli, že pan Martin i jeho dcerušky byly též na pouti a těšili se na zajímavé zprávy zvláště od Terezie. Zvědavost jejich byla tím větší, že jistý časopis líce cestu, napsal také toto: „Jedna dívka z diecése bayeuské prosila Sv. Otce, aby směla v patnácti letech vstoupiti na Karmel.“ Nikdo nepochyboval, že to byla Terezie Martinová.

Proto ji bývalé družky hned obklopily a zahrnovaly ji otázkami. Jí to však bylo velice trapné, neboť nerada vzbuzovala pozornost, nerada se ukazovala. Odvedla jednu z přítelkyň stranou a svěřila jí své rozpaky: „Kdybych to byla tušila, nebyla bych sem přišla.“ Potom, aby odvrátila pozornost od své osoby, začala mluvit o Lvu XIII., zvláště o ctihodných rukou slavného velekněze. Je známo, že měl ruce velmi krásné.

To bylo v lednu 1888. Brzy potom k nám naše milá žákyně přišla naposled, aby se rozloučila.

KAPITOLA III.

Na Karmelu.

Dne 28. prosince, na svátek Mladátek, dostala převorka karmelitek od Msgra Hugonina dovolení, že může mladou postulanku hned přijmout. Ubohá Terezie se domnívala, že je u cíle. Ale požehnaná archa se jí podle rozhodnutí Matky převorky měla otevřít až po postu. Hod Boží velikonoční připadl toho roku na den 1. dubna, tedy to znamenalo ještě tři měsíce čekat. Terezie se při té myšlence neubráníla slzám, ale podrobila se velkodušně jako vždy a použila tohoto odkladu, bohatého jak na utrpení, tak na milosti, aby svou duši lépe připravila.

Několik dní před odchodem do kláštera – byl určen na 9. duben – přišla jednou odpoledne do pensionátu, aby se rozloučila. Myslím, že mimo učitelku náboženství, které to před tím sdělila, nikdo nevěděl, že je to návštěva poslední. Byly to pro její srdce jistě chvíle utrpení, předehra ještě bolestnějšího loučení s domovem. Prochá-

zela rychle třídami, aby na nikoho nezapomněla.

Bylo to právě v čas čtvrtletních zkoušek. Ke čtvrté hodině jsem zkoušela žákyně v kreslárně. Když jsem se obrátila, spatřila jsem stát u židle velkou dívku. Byla to Terezie Martinová. Neviděla jsem jí od 31. května a užasla jsem, jak vyrostla. Měla polodlouhé šaty a účes, který jí méně slušel, neboť v něm nevypadala tak dětsky působně. Téměř jako by to nebyla dřívější dívenka. „Ach Terezie,“ řekla jsem překvapena a s lítostí, „vy už nenosíte vlasy po zádech, vy máte účes?“ Odpověděla, tajemně se usmívajíc a slova trochu protahujíc: „Ale ano, ctihodná Matko.“ Z mé otázky ovšem poznala, že nejsem do jejích záležitostí zasvěcena. Požádala jsem ji, aby trošku počkala, než žákyně dozkouším, a pak jsme spolu odešly ke schodišti. Naše rozmluva byla krátká. Připadala mi jaksi rozpačitá, i byla jsem též. Nepamatuji se bohužel ani na jediné slovo, jen to vím, že mě nakonec velmi srdečně objala. Když potom na dvoře potkala jednu laičku, pravila jí: „Byla jsem právě u Matky St. . . Netuší, že to byla návštěva na rozloučenou. Byla bych jí to ráda řekla, ale bála jsem se, že se dám do

pláče. Jak ji to zarmoutí, až se vše dozví!“
Drahé to dítě mělo pravdu. Bylo mi velmi líto,
že ji už neuvidím.

Když byla na Karmelu kandidátkou a novic-
kou, některé bývalé družky z ústavu ji navštěvo-
valy. Chovanky, které byly zdaleka, zůstávaly
v pensionátě, i když bylo několik dní prázdnno
a občas směly jít k Terezii.

Tak na příklad o svatodušních prázdninách se
jich několik odebralo na Karmel. Terezie je při-
jala roztomile a vyptávala se s láskou na své uči-
telky. Samo sebou se rozumí, že si ji návštěvnice
prohlížely od hlavy až k patě. Podle tehdejšího
zvyku nosila ještě své modré šaty a světské stře-
víčky, měla černou pláštěnku a na hlavě obvyk-
lou roušku. Řekla o tom: „Naše Velebná Matka
mi dá ušít mnohem lepší šaty k slavnosti Mariiny
profese.⁴⁾ Dělán také střevíčky po chodbách
velký hluk. To mě mrzí, neboť když jdu kolem
cel, řeholnice říkají: „To je jistě sestra Terezie
Ježíškova!“

Pak se jí ptaly na rozličné věci, co dělá, a Te-
rezie, jež si zachovala svou krásnou prostotu,
odpovídala jim mile a bez rozpaků. Také se jí

⁴⁾ Sestra Marie od Božského Srdce, nejstarší sestra Tereziina.

divily, jak vyrostla. „Děkuji za to Bohu,“ řekla, „kdybych byla rostla pomaleji a byla taková jako X., která je mého věku, nebyly by mne na Karmel přijaly. Když Pán Bůh dovolil, abych tak vyrostla, projevil tím, co chce.“

Jednou, to už byla novickou, přišlo ji navštívit pět dívek. Otevřely okénko u mříže a spatřily usmívající se novickou, jež držela přes ruku velký chórový plášť. Pravila: „Velebná Matka dovolila, abych si jej vzala s sebou a budete-li chtít, abych se do něho oblékla.“ Hned to též učinila. To však jejím přítelkyním nestačilo. Žádaly: „Jděte trochu dozadu, abychom viděly vaše sandály.“ Terezie jim ochotně vyhověla, zvedla trochu svůj vlněný šat a ukázala jim netoliko obuv, nýbrž i plátěné punčochy. Mezi oněmi dívkami byla také známá nám už Helena, jejíž příbuzná, již profeska, byla Tereziinou průvodkyní v hovorně, ale podle předpisu byla skryta za okénkem, takže jí dívky neviděly. Terezie vzala čtveračivě křížek jejího růžence a přiblížila jej ke mříži, jako by chtěla říci: „To je všecko, co z ní smíte vidět.“

Jindy ji přišly navštívit dvě chovanky. Jedna z nich měla s sebou bratra a sestřenici. Tehdy se

Terezie vyznačovala zdrželivostí. Vedle sebe měla velké přesýpací hodiny a košíček s ruční prací. Při hovoru stále pracovala a oči ani nepozdvihla. Návštěvníky to velmi vzdělalo.

Když se 13. prosince chystaly v opatství oslavit pětadvacetileté jubileum Mariánské družiny, bylo všem bývalým chovankám – sodálkám dovoleno jít do klausury. Také Terezii poslaly pozvánku. To bylo příčinou, že nám napsala dlouhý dopis, v němž Matce Placidě děkuje. Zní:

J. M. J. T. Na Karmelu v prosinci 1888.

Moje drabá učitelko!

Vaše milá pozornost mě velice dojala. Oběžník Mariánské družiny jsem čtla s radostí. Při té krásné slavnosti budu přítomna v duchu. Vždyť to bude v požehnané kapli, kde mě Panna Maria v den mého prvního sv. přijímání a při přijetí do družiny ráčila vzít pod svou ochranu. Nezapomenu nikdy, drabá moje učitelko, jak jste byla v oněch velkých chvílích mého života ke mně dobrá! Toho dne, kdy jsem po prvé přijala Pána Ježíše, zasvětila jsem se i Panně Marii u jejího oltáře a zvolila jsem si ji za matku. Nepochybuji, že už onoho šťastného dne, kdy jsem byla obklopena svými dobrými učitelkami, vzklíčilo seménko nesmírné mi-

losti mého řeholního povolání. Ráda si představuji, že Matička nehleděla na mou nebudnost, ale že ve své veliké dobrotě patřila jen na ctnosti mých drahých učitelk, které s takovou pečlivostí připravovaly mé srdce na přijetí Jejího Božského Syna. A věřím, že i na Karmel mě uvedla proto, abych jí patřila dokonaleji.

Myslím, drabá moje učitelko, že jste slyšela o nemoci mého milovaného otce. Několik dní jsem se obávala, že mi ho Pán Bůh vezme. Ale Ježíš mi ráčil udělit milost, že se zotavil, aby mohl být na mé obláčce. Chtěla jsem Vám psát a oznámit své přijetí do kapituly, ale, protože jsem nevěděla, na který den Monsignore obláčku ustanoví, čekala jsem. Doufám, drabá učitelko, že toto opoždění nebudete pokládat za lhostejnost. Vždyť mé srdce je stále stejné a myslím, že od vstoupení na Karmel je ještě něžnější a více milující. Na své učitelky vzpomínám v požehnaných hodinách, které trávím u nobou Ježíšových, připomínám mu každou zvlášť. Osměluji se Vás, drabá učitelko, prositi, abyste mě ráčila doporučit zbožným modlitbám všech, zvláště Matky převorky, k níž jsem si zachovala vděčnou, dětinnou lásku. Raďte mě připomenout i mým šťastným družkám, jimž zůstanu sestrou v Panně Marii.

S Bohem, má drabá učitelko, doufám, že ve svých

*modlitbách nezapomenete na tu, která zůstane vždy
Vaším vděčným dítětem.*

*Sestra Terezie Ježíšková,
postulantka bosých karmelitek.*

Je zajímavé, jak byl tento dopis po letech objeven. Připadlo nám to jako Tereziino poděkování. V březnu roku 1913 se Matka převorka rozhodla, že vyhoví přáním poutníků a v oratoři Mariánské družiny vystaví všechny památky na Terezii. Hned potom jsme se přesvědčily, že je to našemu drahému dítěti příjemné. Neboť, když jsem o velikonočním pondělí prohlížela různé listiny pensionátní, objevila jsem svrchu uvedený dopis. Vítězně, se slzami v očích jsem s ním běžela k Matce převorce. Všechny jsme se radovaly a pokládaly jsme to za něžné poděkování Tereziino.

Obláčka, o níž se v dopise mluví, konala se 10. ledna 1889. „Jaká to krásná slavnost! Nic k ní nechybělo, ani sníh.“ (Dějiny duše, kap. VII.) Jedna z našich řeholnic, bývalá Tereziina spolužačka, jež tam byla, říkává, že to bylo opravdu krásné a velmi dojemné. Šestnáctiletá dívka v panenské ozdobě nevěsty: v bílých sa-

metových šatech, okrášlených labutěnkou, se závojem, upraveným na dlouhých, světlých prstencích vlasů po způsobu židovském – toť zjev ideální krásy. „Princeznička“ kráčela radostně a skromně po boku svého vznešeného otce, toho ctihodného patriarchy, který ji věnoval Bohu s takovou láskou. Zmíněná řeholnice se též dobře pamatuje, jak všichni užasli, když vycházejíce z kaple uzřeli bílý sněhový háv, jímž Božský Snoubenec přioděl kraj, aby splnil dětské přání své drahé snoubenky.

Od té doby kráčela Terezie obrovskými kroky po cestě svatosti. Jsouc pohřbena v neproniknutelné klausuře Karmelu, zmizela navždy našim zrakům a její dějiny nám již nepatří.

Závoj přijala 24. září 1890. Nezapomněla nám při té příležitosti poslat na památku obrázky se svým podpisem. Obrázek naší Matky převorky je v oratoři památek po světici.

Plamen lásky, zanícený v srdci sestry Terezie Ježíškovy dne 9. června 1895, brzy ji strávil. Zprávy o její vážné chorobě nás velmi zarmoutily. Její Matka převorka ji často doporučela do našich modliteb, neboť ubohá nemocná hrozně trpěla. Věděly jsme též, kdy nastal smrtelný zá-

pas a ještě téhož večera nám byla oznámena její vzácná smrt.

Ředitelka pensionátu chtěla, aby se pohřbu zúčastnilo co nejvíce žákyň. Protože však byl v pondělí 4. října, kdy nám začínal školní rok, nebyl na něm kromě dp. spirituála snad nikdo.

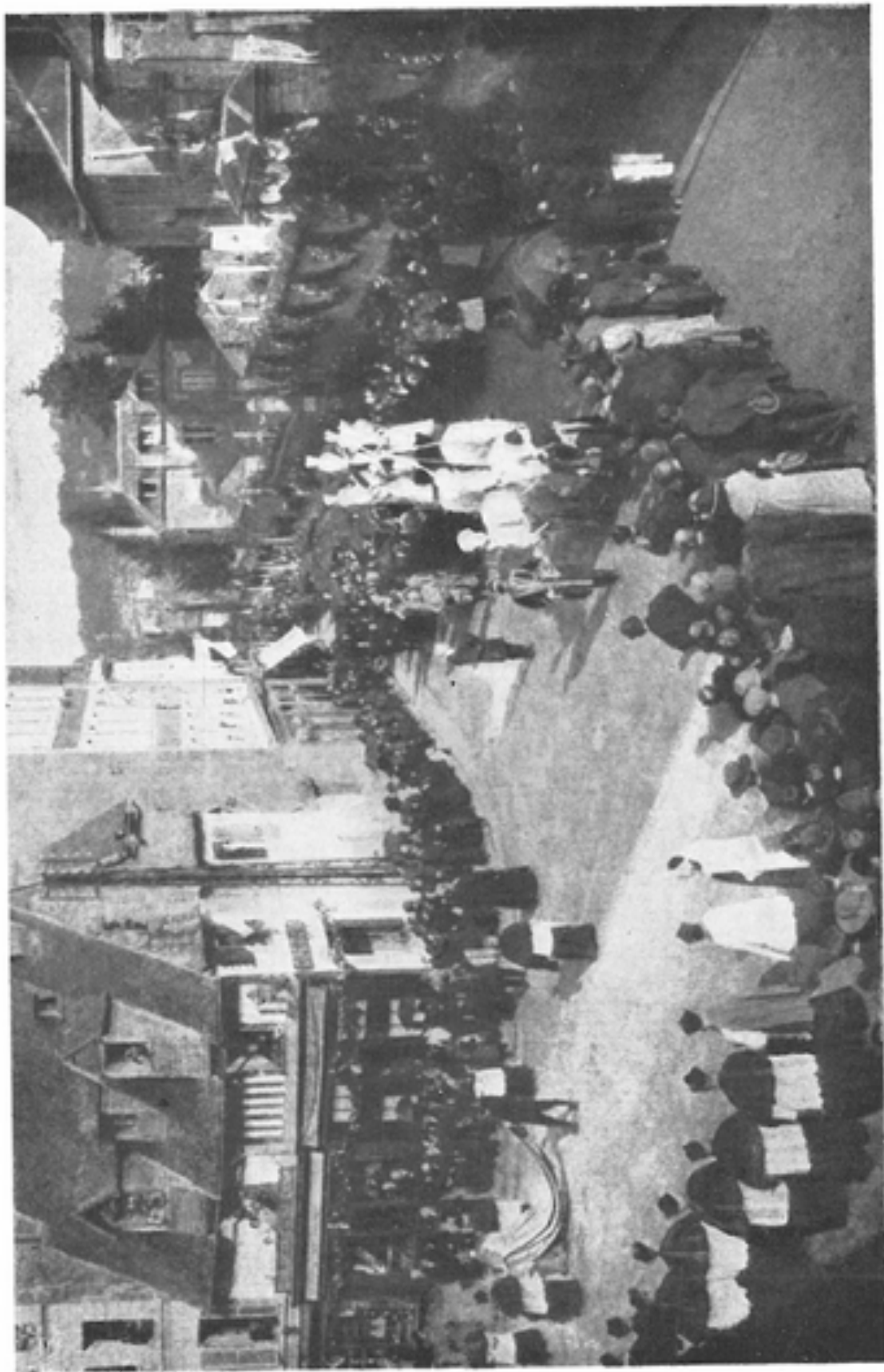
Příštího roku nám „Dějiny duše“ ukázaly cenu skrytého pokladu, jenž býval kdysi náš. Čtly je s nadšením jak děti, připravující se k prvnímu sv. přijímání, tak větší dívky i bývalé chovanky při výročních exerciciích. Básně sestry Terezie se také velice líbily a chovanky je rády zpívaly při vycházkách na Monte Cassino, krásný to vrch, patřící ke klášteru, jenž skýtá výhod a příjemností venkova.

Četbou vlastního životopisu světice se duše povznášely k Bohu a často uslyšely i zvláštní volání Boží. Tak hned první leta po své smrti působila sestra Terezie mezi našimi dětmi a brzy se její apoštolát rozšířil na celý svět.

ZÁVĚR.

Cesta slávy.

Sláva sv. Terezie Ježíškovy padala trošku i na naše opatství, a proto ke konci těchto vzpomí-

Předání ostatků Ctibodné služebnice Boží dne 26. března 1923.

nek připojíme ještě několik slov o slavnostech, konaných k její poctě v našem klášteře.

Dne 14. srpna 1921 prohlášeny ctnosti služebnice Boží za brdinské.

Večer před tím jsme vystavily k uctění dva obrazy nové ctihodné služebnice Boží. Jeden z nich, představující Terezií čtrnáctiletou, byl umístěn v pensionátě před jeskyní Panny Marie Lurdské. Tam se shromažďovaly žákyně na konci chvíl oddechu, tam podalo naše zbožné dítě mnoho důkazů poslušnosti k domácímu řádu. Dvě korouhve tvořily rámeček podobizny a veliké vavříny v plném květu připomínaly její slavné vítězství.

Jiný obraz – s Terezií devítiletou – byl v pozadí klášterní chodby u paty velkého kříže, jež Terezička s láskou líbávala. Když v poledne zvonilo Anděl Páně, shromáždily jsme se všechny v oratoři Mariánské družiny a zapěly jsme slavnostně Te Deum. Jaké to dojmy pro ty z nás, jež byly současnicemi drahé ctihodné. Večer byl oltář Panny Marie, nyní Tereziin, skvěle osvětlen. Před ním kdysi jedenáctiletá Terezie říkala jménem svých družek záslibnou modlitbu Matičce Boží.

*26. března 1923 převezení ostatků Ctihodné
služebnice Boží.*

Ke konci rekreace jsme se shromáždily na hranicích pozemku, patřícího ke klášteru, odkud je vidět na cestu ke hřbitovu. Čekaly jsme v naprostém mlčení. Odbily dvě hodiny. Nyní už nespustíme oči se skupiny stromů, mezi nimiž se má objeviti triumfální vůz. Kol kolem všude klid, ani hlásku z města neslyšet, jen na lukách u hřbitova je vidět jako velké skvrny. Jsou to zástupy zbožných diváků. Po dlouhé chvíli se konečně v dálce objevil bílý, pohybující se předmět. Byl to vůz s ostatky ctihodné služebnice Boží. Zvolna sjížděl s kopce, zmizel, opět se objevil. To se opakovalo dvakrát nebo třikrát, až nám jej úplně skryly domy města.

Asi za hodinu nás volal zvon do velké hovoriny, neboť ctihodné ostatky měly být vezeny mimo náš dům. Vzhledem k veliké a vzácné té události dovolili církevní představení, aby se okna i dveře zotvíraly, aby řeholnice za mřížovím mohly též spatřit ostatky své svaté žákyně. Nejprve šli komisaři, mající bdíti nad pořádkem, pak uniformovaní kostelníci (Švýcaři) ze tří obcí, za nimi byl nesen kříž a slavný průvod začal. Žádné

líčení nevystihne jeho krásy, a zvláště ne hloubky pohnutí, jež jívalo duše. V dojemném tichu se neslo vzduchem Zdravas Maria z úst věřících. Když kráčeli kolem preláti, obrátili se ke klášteru a žehnali mu. Vtom byl přinesen vzkaz Matce převorce, že před opatstvím vůz na minutu zastaví. Po chvílce se objevili bílí, pokrývkami ozdobení koně a kola se dotkla samého chodníku, téhož, po němž ani ne před čtyřiceti lety chodívala Terezie s otcem a sestrou, majíc školní brašnu podpaždí – sama tak prostičká. Podivuhodný je Bůh ve svých svatých! Jaký okamžik, jaká to minuta! Byla kratičká, ale na takové chvílky se nezapomíná. Průvod se ubíral dále ulicí de Caen a po chvíli nám zmizel s očí.

21. dubna jsme začaly konat nověnu jakožto přípravu na blahořečení.

Blahořečení 29. dubna 1923.

Bylo to čtvrtou neděli po velikonocích. Ó, té úchvatné shody! Zdá se, že nová blahoslavenka sama s pocity nesmírné vděčnosti a radosti zpívá introit i aleluja: „Cantate Domino“, – „Dextera Domini“.

V ofertoriu pak jásá a zároveň pokorně vyznává, že všechny dary obdržela od Boha: Jubi-

late Deo universa terra . Venite et audite et narrabo . . .“

Jak vroucně jsme všechny, zvláště však ty z nás, jež byly, princezničko, tvými učitelkami a družkami, zpívaly tyto hymny vítězství a díky!

Je tři čtvrti na deset, tedy chvíle, kdy ve věčném městě nástupce sv. Petra zařadí malou karmelitku z Lisieux do počtu blahoslavených. V Lisieux se vyzvání všemi zvony, i těmi, které hlaholí jen o největších svátcích. Též zvonek v opatství k nim připojuje skromně svůj hlas a svolává nás k Te Deum. Blahoslavená Terezie jej pozná, vždyť ji zval k prvnímu sv. přijímání a k biřmování! – Bylo to Te Deum ve spojení s nebem, s Římem a s celým světem. Večer byl průvod do velké studovny za zpěvu sekvence „Gaude, iuncta.“ Všude se míhala světla, ozařovala slávnostní girlandy. Před Tereziiným obrazem jsme zazpívaly několik sloh písně, složené od její bývalé spolužačky, pak „Regina coeli“ a třikrát invocaci „Blahoslavená Terezie, oroduj za nás!“

Ve dnech 6., 7. a 8. srpna se konala třídní pobožnost ve farních kostelích města.

Druhého dne tridua, jenž byl vyhrazen farnosti svatého Desira, byly v ozdobeném autě

Ostatky bl. Terezie přivezeny dne 7. srpna 1923 na ozdobeném autě do zabrady pensionátu benedikteinek.

přivezeny na dvůr pensionátu ostatky bl. Terezie, uložené v drahocenné schránce, daru to bratislavských katolíků.

Zvony farnosti se rozezvučely a rozechvěné zástupy se tísnily u bran opatství. Řeholnice se svícemi v rukou tvořily špalír podél lip. U dveří klauzury osmdesátiletá Matka Školastika, bývalá vrátná, se třásla pohnutím. Terezička ji přece musela nalézt na místě – při vykonávání úřadu z poslušnosti, od níž se nikdy neuchýlila. Vtom pan spirituál otvírá dveře dokořán, drahocenná schránka se objevuje, řeholnice zpívají antifonu „Veni, sponsa Christi“, potom „Magnificat“ a „Gaude, iuncta Domino“. Hlas vypovídá službu, neboť srdce jsou příliš dojata. Oči všech jsou upřeny na skvostný relikviář, kde odpočívají ostatky té, jež zde uctivě pochovávala ptáčky, nalezené v písku. Za chvíli auto odjíždí. Řeholnice je vyprovázejí až ke zdi.

*4., 5. a 6. září 1923 bylo triduum
v opatství.*

I my jsme se připojily k nesčetným projevům chvály a díků, jež se se všech stran vznášely k nebi ke cti Květinky z Lisieux. Každý den pobožnosti byla slavná votivní mše sv. ke cti bla-

hoslavené Terezie, po nešporách promluva a požehnání s Nejsvětější Svátostí. Nejdůstojnější pan opat premonstrátský z Mondaye byl výmluvným slavnostním řečníkem.

Journal des pélerins napsal o naší slavnosti: „Opatství Panny Marie du Pré konalo ve dnech 4.–6. září slavnostní triduum na počest své drahé, nyní tak oslavované žákyně, blahoslavené Terezie Ježíškovy. Bylo zajisté slušno konat takovou slavnost v kapli, památné prvním svatým přijímáním světice. Na hlavním oltáři vynikal obraz, představující Terezii, jak vstupuje do nebeské slávy. Mocně na nás působila tato myšlenka: Hle, téměř včera dítě, klečící u mřížky, aby přijalo svého Boha – a dnes, jak slavná světice! – Od koruny, upevněné na stropě, vkusně se vinuly věnce z růží. Za mřížovím v choru řeholnic padal s klenby dešť růžových lístků. Na oltáři, před nímž se Terezie v den prvního sv. přijímání zasvětila Panně Marii, byla vystavena její relikvie v malé pozlacené skřínce. Ta schránka bývala za časů Terezie Martinové v oratoři Mariánské družiny.

Problášení za svatou dne 17. května 1925.

Devět dní před tím jsme začaly přípravnou no-

Oltář u bývalého pensionátu benediktinek za kanonisačních slavností v Lisieux.

(Socha Panny Marie před níž přednášela Terezička zázračnou modlitbu jménem svých družek v den svého prvého sv. přijímání.)

vénu. Několik bývalých žákyň, které se radovaly s námi, zastupovalo opatství při slavnostech v Římě. Poněvadž nám dopisovaly, zvěděly jsme brzy o slávě, s jakou se toto svatořečení konalo. Jaká to shoda! 17. května tomu bylo čtyřiapadesát let, co Matka Františka, Tereziina učitelka náboženství, složila sv. sliby.

Oltáře naše byly vyzdobeny bílým šeríkem, ostatky světice obklopovaly první růže ze zahrady. Na témže hedvábném, krajkami ozdobeném polštáři byly zároveň vystaveny i ostatky sv. Paskala Baylonského, jehož svátek se konal toho dne. Zdaž to nejsou duše, spřízněné prostotou, pokorou a láskou k Pánu Ježíši svátostnému?

Slavnosti v městě od 4. do 14. července 1925.

O těchto slavnostech, z nichž nedělní, 12. července – byla právem nazvána triumfální, se zmíníme jen potud, pokud se jich náš klášter přímo zúčastnil. Odpolední průvod měl trojí zastavení:

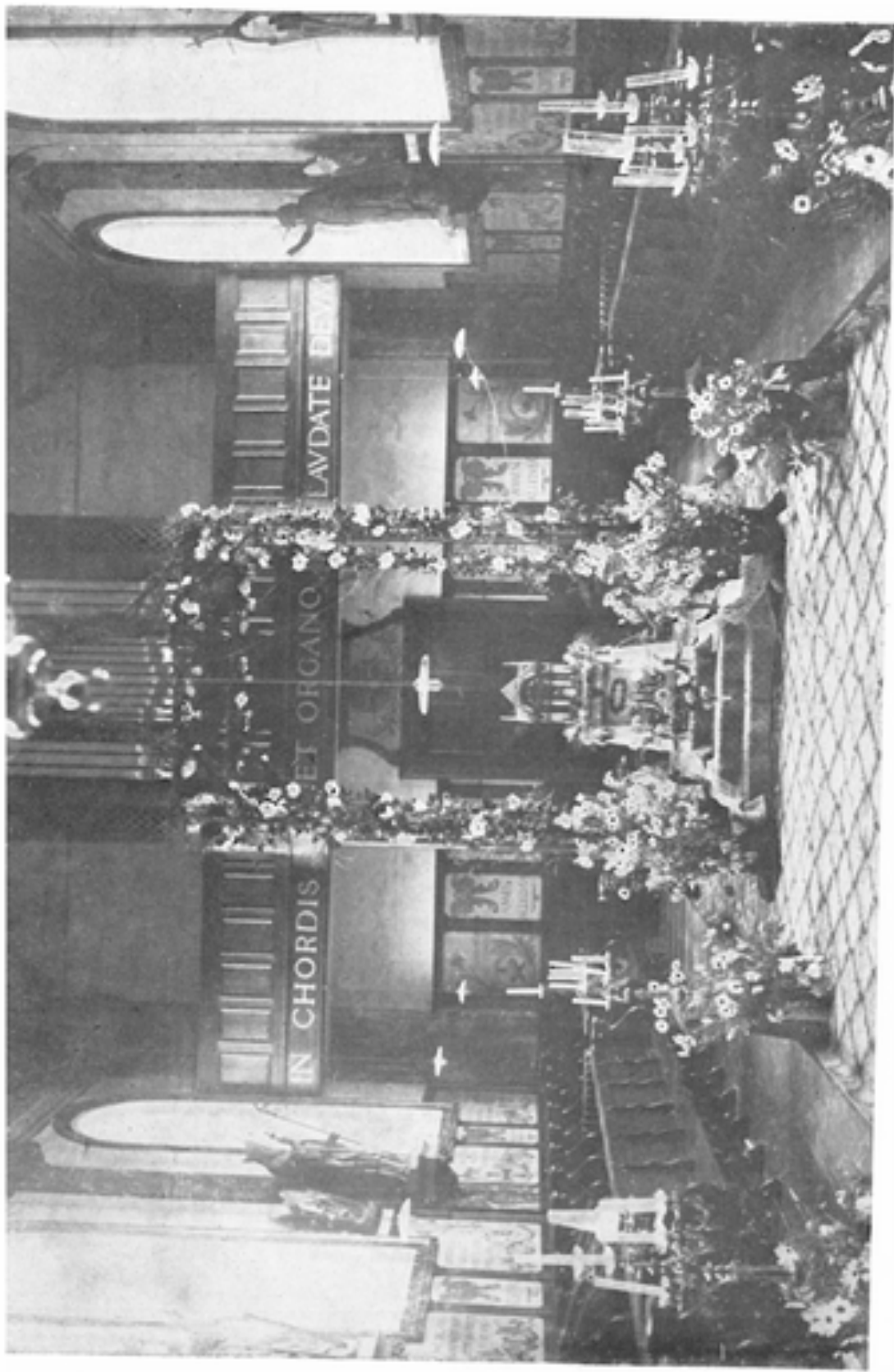
1. v Buissonnetách, – domově to světice, kde byla slavnost dětí a křesťanské rodiny,
2. u benediktinek, kde byla slavnost přijímajících a křesťanské mládeže vůbec.

3. V katedrále sv. Petra pak bylo ukončení.

Ozdoba našeho pensionátu se pěkně hodila

k šedým kamenům budovy Matky de Créqui. Ulice de Caen byla prý divem krásy. Dekorace byla soustředěna kolem oltáře na naší zdi, jenž se na modrém pozadí pěkně vyjímal. Byl to májový oltář Matky Boží z doby Tereziiny, před nímž se jedenáctiletá dívka „celým srdcem zasvětila Marii“. Nad oltářem byl v triumfálním oblouku nápis, utvořený z růží: „Moje první svaté přijímání mi zůstane navždy dnem bez mráčku!“ Po stranách vlálo osm korouhví. Jejich obrazy s nápisy připomínaly různá období života světice, a naznačovaly, jak se víc a více blížila k Bohu.

O půl čtvrté k nám přicházel průvod. Počasí bylo překrásné. Drahocennou skříň s ostatky nesli karmelitáni; byla obklopena prapory všech národů. Nádherné divadlo! Davy se válily kupředu a stráž udržovala pořádek, ač ne bez obtíží. Dva strážníci bděli nad zahradou, aby nebyla zpusťošena. Konečně se relikviář dostal před oltář nejsvětější Panny. Chlapci, kteří byli u prvního sv. přijímání, stáli vpravo, dívky v bělostných šatech vlevo. Kardinálové a preláti tvořili polokruh. Po hudebních počtách vystoupil na kazatelnu, zřízenou u zahradní zdi, důstojný pan

Ostatky svěřice naposledy v kapli benedikteinek.

(V noci z 27. na 28. a z 28. na 29. září 1925.)

Martin. Hlas jeho byl tak jasný a zvučný, že jsme, ač skryty, slyšely každé slovo. Mluvil dojemně ke komunikantům. Připomenul jim, že v tomto požehnaném domě se Terezička po prvé setkala s Bohem v Eucharistii, zde se v ní probudila láska k Ježíši svátostnému, jenž ji naučil milovat utrpení. „Ó děti, poproste si Ho, aby i vám dal takovou lásku k Božskému pokrmu, v němž je pravý život!“

Nepřehledné zástupy – muži, ženy i děti – s vírou a s nadšením opakují po knězi: „Svatá Terezičko, nauč nás milovati Boha, vypros nám lásku k Eucharistii! Vzbud v nás lásku k Ježíši svátostnému a touhu po Něm! Na památku svého prvního svatého přijímání požehnej dětem, všem dětem Francie i celého světa! Požehnej svému opatství, požehnej svému milému městu Lisieux, požehnej naší Francii!“ Byly to chvíle, na něž do smrti nezapomeneme.

Za zpěvu „Magnificat“ průvod odcházel. Z jemné pozornosti se zastavili s ostatky na chvíli před klášterním vchodem.

Triduum v opatství ve dnech 23.–25. července.

Důstojný pán Jan, představený řádu na osvobození zajatců, vyhověl prosbě, aby zastupo-

val slavnostního kazatele, jenž onemocněl v poslední chvíli. Měl tři velmi zbožné promluvy. První den přirovnával lásku lidskou k lásce Boží, věčné; druhého dne mluvil o lásce sv. Terezie k bližnímu, k sestřám klášterním, o její milosrdné lásce ke kněžím, k misionářům, k hříšníkům, a v posledním kázání líčil a ukazoval lásku světice k utrpení.

K ozdobení kaple nám karmelitky půjčily velký obraz, malovaný na plátně. Je to nádherná apotheosa světice. Představuje ji, vracející se na zem, aby učila lidi milovat Lásku a aby rozdávala své nebeské růže. Chrám byl okrášlen bílými růžemi a mahoniovými listy. Na hvězdicích v klenbě byly kytice růží, z nichž padaly bílé a růžové lístky. Vkusně umístěné žárovky dodávaly celku zvláštního půvabu.

*Skvělé slavnosti kanonisační byly od 24.—30. září
1925.*

Myslely jsme, že o nich budeme jen slyšet. Zatím však jsme se jich mohly též zúčastnit. To jistě sv. Terezie, chtějíc ještě jednou navštívit drahou kapličku svého prvního sv. přijímání, vnukla své sestře, ctihodné Matce Anežce Ježíšově, aby se nás zeptala, zdali bychom nechtěly

mít sv. ostatky v klášterní kapli v noci z 27. na 28. a z 28. na 29. září. Když nám to Matka převorka oznámila, zajásaly jsme a horlivě jsme vše připravovaly, abychom oslavované naše dítě důstojně přijaly.

Bývalé žákyně z města byly pozvány, aby v neděli v pět hodin odpoledne přišly na Karmel a odtamtud doprovázely relikviář do opatství. Tehdy směly vstoupit i do klausury. Na Karmel jsme poslaly rozvrh pobožností u nás, aby se oba kláštery mohly sjednotit v modlitbách. Nejprve jsme zpívaly zvláštní první nešpory k sv. Terezi. Potom se střídala čestná stráž u sv. ostatků. Noc byla rozdělena na tři nokturny. Po každé jsme se pomodlily část oficia k světici a pak jsme se modlily soukromě. V pondělí byla ve $\frac{3}{4}$ na 8 slavná votivní mše ke cti sv. Terezie; po ní byly ostatky přeneseny do chrámu sv. Desira. Když se k nám večer vrátily, zpívaly jsme druhé nešpory, v 10 hodin bylo matutinum k sv. Michaelu, o půlnoci slavná mše sv. ke cti sv. archanděla. Laudy a soukromé modlitby vyplnily chvíle, zbývající do rána, kdy byla drahocenná schránka přenesena do chrámu sv. Petra.

Svaté dojmy těchto dvou nocí vylíčila jedna

z učitelek světice v dopise, zaslaném sestře Jenovefě od Nejsvětější Tváře, bývalé přítelkyni z pensionátu :

„Byly to nebeské chvíle, jež nám připravilo milé naše dítě u svého relikviáře. Duše zakoušela nadzemského štěstí u svatých těch ostatků, jež jsme obklopovaly bez únavy, ba s radostí, stále vzrůstající. Z fotografií vidíte, jak bylo vše ozdobeno, ale osvětlení nezachytily. To bylo nádherné, a přece vše mělo ráz skromnosti a prostoty, dobře slušející Květince z Karmelu.

Když byla schránka nesena do kůru, hrály varhany jemně: „Ó svatý oltáři, jež andělé obklopují!“ Jak to asi naši Terezii těšilo, vždyť jí to připomínalo požehnané ráno 8. května 1884. Nemohu vylíčiti, jak jsem byla dojata. Když duchovenstvo odešlo, klekly jsme si s bývalými žákyněmi k samé schránce. Jak je krásná a jak se třpytila v tisícerych paprscích! Záclona u mříže zůstala rozhrnuta a mnoho lidí se modlilo s námi. Jak vroucí byly ty modlitby a jak nám čas utíkal!

Zdálo se, že se naše zbožné děti nemohou od požehnaného relikviáře ani odtrhnouti. Ale v sedm hodin musely odejít, protože řeholnice začaly zpívat první nešpory k sv. Terezii.

Jak vyjádřit prožité dojmy, obdržené milosti, hovory v té svaté noci a jak vylíčit radost z ranní mše sv. ! Zpívaly jsme, dokud nepřišlo duchovenstvo. Když se rozednilo, přišli otcové karmelitáni. Nikomu nepřenechali čest nésti vzácné to břímě. Když skřínku zvedali, byla jsem blizoučko u ní a ucítila jsem silnou, líbeznou vůni kadidla. To trvalo několik minut. Ještě dvě řeholnice cítily totéž.

Jaké štěstí, že jsme večer mohly „princeznicce“ opět otevřít dveře kláštera ! Hned jsme ji oslavily zpěvem druhých nešpor a po večeři jsme se u ní shromáždily ke krátké domácí pobožnosti, při které jsme zpívaly zásvětnou píseň k Panně Marii : „U Tvých nohou, něžná Máti !“ Řeholnice, jež byly u prvního sv. přijímání v opatství, stály kolem relikviáře a zazpívaly vždy jednu slohu, po níž chor zapěl refrén. Měly jsme oči plné slz, a přece jsme zpívaly z plna srdce. Připadalo nám, že Terezie v nebi, před trůnem Matky Boží pěje s námi.

O půlnoci přistoupil pan spirituál k oltáři a otcové karmelitáni mu asistovali. Kaple byla plničká a mnoho lidí přistoupilo ke stolu Páně. Při Chválách sloužili mše svaté důstojní páni

karmelitáni, pak se v tichosti bdělo až do rána.

Není to dojemné, že si naše svaté dítě zvolilo k návštěvě v opatství tiché a tajemné hodiny noční, chvíle hluboké důvěrnosti? Ona ví, co se tehdy dálo mezi ní a dušemi. Od její návštěvy všichni cítí, že se vzdálili od země a přiblížili se k nebi.

Svatá Terezie, naše drahé dítě, děkujeme ti, žes byla u nás a rozdávalas dobro a štěstí!

U. I. O. G. D.

PAX.

OBSAH:

Úvod	7
Předmluva	18
<i>První část: DĚTSTVÍ:</i>	
Kapitola I. Příchod do pensionátu. Terezie ve třídě zelené (1881—82)	23
Kapitola II. Ve třídě fialové (1882—84)	30
Kapitola III. První sv. přijímání. — Různé dojmy a příhody. (1883—84)	34
<i>Druhá část: MLÁDÍ.</i>	
Kapitola I. Terezie ve třídě oranžové (1884—86)	47
Kapitola II. Bývalá žákyně (1886—88)	54
Kapitola III. Na Karmelu	60
Závěr: Cesta slávy	68